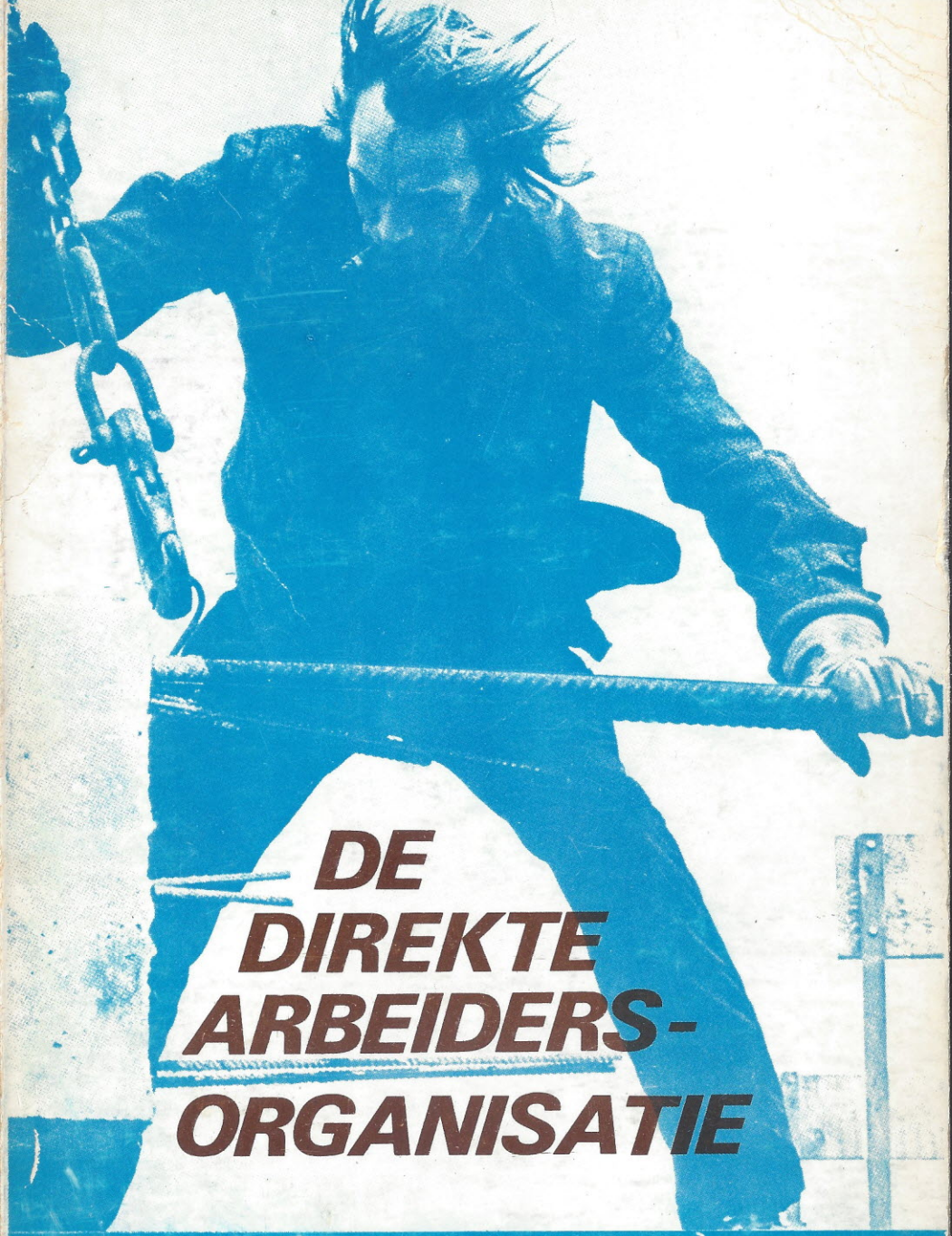

DE DIREKTE ARBEIDERS-ORGANISATIE

CLARA MEIJER-WICHMAN

SOLIDARITÉ OUVRIÈRE

3,-

'De theorie van het syndikalisme' verscheen in juni-juli 1920 in 'De Nieuwe Amsterdammer' en in 1924 in de bundel 'Bevrijding' bij Van Loghum Slaterus te Arnhem.

'Syndikalisme en vakbeweging nu' werd gepubliceerd als artikelenreeks van maart tot september 1974 in 'Solidarité Ouvrière' onder de titel 'Anarcho-syndicalisme'.
Nederlandse vertaling: Jan Bervoets

eerste druk maart 1975

1000 exp.

ANARCHISTIESE UITGAVEN is een onderdeel van de Federatie van Vrije Socialisten

Federatiesekretariaat : Postbus 179
Groningen

Maandblad DE VRIJE SOCIALIST: Postbus 71 (redaktie)
Winschoten

Postbus 1329 (administratie)
Amsterdam

Andere anarchistiese bladen in Nederland:

De AS, Postbus 17 Driebergen

Recht voor Allen, Herculesstraat 40 Groningen

voorbericht

De arbeidersbeweging en haar georganiseerde uitdrukkingsvorm, de vakbeweging, staan de laatste tijd opnieuw in de belangstelling.
Fellere vormen van arbeidersverzet en organisatie van werkelozen komen voor naast een uiterst gematigd optreden van de vakbonden, die genoegen nemen met bedrijfssluitingen, toenemende werkeloosheid en zeer geringe loonstijgingen.

Keer op keer blijkt dat de 'erkende' bonden maar weinig vertrouwen genieten bij hun leden. Als oorzaken zou men de volgende drie punten kunnen noemen:

1. de hiërarchische en burokratische struktuur van de erkende bonden. De afstand tussen leiding en leden is te groot; de leden kunnen nauwelijks invloed op de beslissingen uitoefenen,
2. de band van de vakcentrales met bepaalde politieke partijen; wanneer deze partijen aan de regering zijn, treden de bonden gematigd op, ongeacht de ekonomische situatie en de wensen van de achterban,
3. de mede-verantwoordelijkheid voor de ekonomie; door hun deelname aan de SER, Stichting van de Arbeid, ondernemingsraden enz. ondersteunen de vakcentrales in de praktijk het bestaande ekonomische systeem; en na het afsluiten van CAO's staan zij garant voor de arbeidsrust.

Tegen deze situatie groeit het verzet, zowel in als buiten de vakbeweging. De ondernemingsraden staan ter diskussie, de Industriebond NVV noemt zich in haar nieuwe statuten 'anti-kapitalistisch', bedrijfsledengroepen stellen zich radikaler op en komen in konflikt met bestuurders.

Wil de diskussie over de plaats van de arbeiders- en vakbeweging binnen het kapitalisme én in de strijd voor het socialisme haar vruchten afwerpen, dan dienen de verschillende uitgangspunten duidelijk te zijn.
D.w.z. de keuze ligt tussen:
vakbeweging als steunpilaar van de sociaal-demokratie óf
vakbeweging als organisatie van de zelfstandige arbeidersstrijd.

Clara Meijer-Wichmann zet in het artikel 'De theorie van het syndikalisme' de verschillen naar geest en inhoud tussen deze twee stromingen uiteen. Hierbij legt ze met name de nadruk op de 'revolutionaire wil' als historische faktor: de vastbeslotenheid van de arbeiders om zélf hun levens- en werkomstandigheden radikaal te veranderen.

De redaktie van het franse anarcho-syndikalistische maandblad 'Solidarité Ouvrière' beschrijft de grondslagen van het syndikalisme aan de hand van de huidige situatie. Systematisch worden vraagstukken behandeld als:
de verhouding tussen vakbeweging en politieke partijen, het machtsvraagstuk, welk vakbewegingsmodel is het meest geëigend in deze fase van de klassenstrijd, de keuze tussen tijdelijke en permanente organisatie (arbeiderskomitees - vakbonden) en het vraagstuk van arbeiders- en vakbondsdemokratie.

inhoud

I THEORIE VAN HET SYNDIKALISME

Ontstaan en karakter van het syndikalisme 7
Strijd en strijdmiddelen 13
Interne organisatie en socialisering van onderen op 26

II SYNDIKALISME EN VAKBEWEGING NU

Klasse-organisatie 37
Klasse-strategie 44
Vakbondsmodellen 50
Drie doelstellingen op korte termijn 56
Kies niet de verkeerde vijand 61
Demokratie 66
Noten 74

deel 1

de theorie van het syndikalisme

ontstaan en karakter van het syndikalisme

Het syndicalisme méér dan een vakbeweging

Voor de meesten van hen, die het syndicalisme niet van dichtbij kennen, is dit een vakbeweging: de onafhankelijke vakbeweging, in tegenstelling tot de z.g. moderne vakbeweging, maar anders niet. Dat het syndicalistisch beginsel veel meer inhoudt dan het organisatieprincipe van een vakbeweging, dat het eigenlijk een hele maatschappijbeschouwing en een methodiek van de revolutionaire strijd omvat, gaat aan de meesten, althans in Nederland, voorbij.
En daardoor wordt verkleind de betekenis die, in het verleden, het syndicalisme voor de groei van het revolutionair socialisme gehad heeft, en onderschat de betekenis die het - zijn oorspronkelijke beginselen volgende, voor de toekomst hebben kan.

Het syndicalisme is, in Frankrijk, begonnen in de werkelijkheid der vakverenigingen, en de theorie is pas later daaruit opgegroeid [1]. Maar toen het eenmaal tot theoretische

---

1) Vandaar dan ook de dubbele betekenis van het woord syndicalisme. In letterlijke zin betekent syndicaat: gezamenlijke rechtspraak, ruimer: vereniging. In Frankrijk werden de vakverenigingen zo genoemd. Vandaar dat aanvankelijk 'le syndi-

bewustwording gekomen was, toen stelden de syndicalisten hun actie vooral als protest tegen de verburgerlijking en verpolitisering der sociaal-democratie. Welk syndicalistisch geschrift uit het begin dezer (20ste) eeuw men ook opneemt - overal de bitterheid over de ontaarding van de socialistische beweging tot transigerende partijpolitiek. Het gaat, zegt Lagardelle, om 'een renaissance van het socialisme'; want 'het parlementair socialisme is een van de steunende bestanddelen van de staat geworden'[1]. Het syndicalisme stelde zich tegenover de parlementaire sociaal-democratie zowel wat doel, als middel, als beginsel betrof. Doel: omdat het niet wilde de verovering van de staatsmacht, maar de vernietiging ervan en overdracht van de regelende functies aan de vakbeweging [2]. Middel: omdat het, in de plaats van de actie door gekozen vertegenwoordigers, propageerde de directe actie van het proletariaat zelf. Beginsel: omdat het syndicalisme bewust on-democratisch was. 'Democratisme en syndicalisme', zegt Pouget[3], 'zijn twee polen. Het eerste is de manifestatie van de onbewuste meerderheden, die, door het spel van algemeen kiesrecht, een bloc vormen om, krachtens het dogma van de volkssouvereiniteit, de bewuste minderheden te verstikken'. De historische betekenis der vooruitstrevende minderheden, der energieke kernen, der 'voortrekkers', en het goed recht der minderheden in het algemeen, is dan ook telkens door de syndicalisten hoog gehouden.

Syndicalisme en Anarchisme

In dit laatste klinkt, evenals in de afkeer van het parlementarisme en in het beginsel der directe actie, een anarchistisch element door; en het is bekend, dat verscheiden anarchistische leringen van grote invloed op het syndicalisme geweest zijn, en ook, in Frankrijk en Italië, vele syndicalisten en syndicalistische leiders uit het anarchis-

---

calisme' op de héle vakbeweging doelde en dat zij, over wie in dit artikel gesproken zal worden, zich ter onderscheiding uitdrukkelijk 'revolutionaire syndicalisten' noemden. Later werd het echter meer en meer gebruik om onder 'le syndicalisme' alleen de eigen theorie van de revolutionaire vakbeweging, alleen het revolutionair syndicalisme, te verstaan.

1) Syndicalisme et Socialisme. (Bibl. du mouv. socialiste I), avant-propos door Hubert Lagardelle.
2) Wij komen op dit vraagstuk nog terug; zie blz. 31
3) E. Pouget, La Conféd. Gén. du Travail. (Bibl. du mouv. prolétarien II), blz. 7.

tische kamp kwamen. (Niet allen: Georges Sorel, een der allerbekendsten, was Marxist en is zich steeds Marxist blijven noemen, al neemt hij als zodanig een enigszins aparte plaats in.) Maar het syndicalisme moet van het anarchisme wel worden onderscheiden: het gaat veel meer van de concrete organisaties van het proletariaat uit, houdt veel meer rekening met de economische werkelijkheid en met de klassenstrijd, dan de meeste anarchisten destijds deden, aan wie Pelloutier, één der hunnen, dan ook verweet, dat zij naast een prachtige literatuur slechts een vrij povere organisatorische werkzaamheid hadden geleverd [1].

Revolutionair karakter; tegen soc. dem.; propaganda voor principiële klassenstrijd en voor directe actie

Het revolutionair syndicalisme -, ontstaan in een tijd van ontgoocheling over de parlementaire sociaal-democratie en haar aanpassings- en onderhandelingstactiek, gevoed enerzijds door gedachten, afkomstig uit de anti-autoritaire helft der Eerste Internationale, anderzijds door de revolutionaire elementen uit het Marxisme[2], - het revolutionair syndicalisme hield in een tijd van algemene verburgerlijking en verdoezeling van tegenstellingen, van algemene verheerlijking van 'de geleidelijke en wettelijke weg', hoog de vlag van de onverzoenlijke klassenstrijd en van de directe actie. En dit zal zijn onvergankelijke glorie blijven. Er zijn er, die, in een overmatig historicisme, zeggen dat de moderne vakbeweging en de politiek van loven, bieden en onderhandelen thans, in dit revolutionair tijdvak, komt te falen, doch in het voorafgegaan tijdperk nuttiger geweest is dan de onafhankelijke vakbeweging, die dus menen, dat het syndicalisme 'destijds' ongelijk had. Maar hebben dan niet de feiten zelf van 1914 en daarna - en eigenlijk al velerlei feiten van vóór 1914 - aangetoond dat de syndicalisten goed gezien hadden, toen zij reeds 'destijds' op de gevaren van de parlementaire actie en de onderhandelingstactiek wezen? Heeft de geschiedenis hen niet ten volle gelijk gegeven? Zij hebben gewaarschuwd tegen een socialisme, dat zich meer en meer uitsluitend ging instellen op de actie der gekozen vertegenwoordigers in het parlement, waarbij de massa's zelf passief bleven. Zij, de syndicalisten, hebben integendeel die massa's opgeroepen om niet alleen af en toe hun stem uit te brengen, maar om te zijn, naar het schone

---

1) F. Pelloutier, Lettre aux Anarchistes, opgenomen in zijn boekje 'Le Congrès Général du Parti socialiste français'.
2) Over Sorel's opvatting hiervan zie zijn boek 'La décomposition du Marxisme'.

woord van Pelloutier, 'des révoltés de toutes les heures' - opstandigen alle uren van de dag -. Zij hebben hen opgeroepen om geen vrede te sluiten met de heersende en bezittende klassen, maar om deze, met hun stelsel: het patronaat, en hun beschermende macht: de staat, tot het einde toe te bestrijden. Zij hebben de dwaasheid aangetoond van de tactiek om zich voornamelijk in te stellen op onderhandelen met de heersende klasse op economisch gebied (en hierin ligt een der grote punten van tegenstelling tot de moderne vakbeweging): 'kan een prooi door onderhandelen iets van een roofdier gedaan krijgen?'

Parlementarisme, 'neutraliteit' en politiek

De afkeer der syndicalisten van de parlementaire actie 1) kwam dus niet voort uit Prinzipienreiterei, maar uit vrees voor innerlijke verwording van het socialisme, wanneer àl meer de actie voor het socialisme tot een actie van enkele afgevaardigden zou worden beperkt. Men verstaat hun standpunt volkomen verkeerd, wanneer men hen voor politiek neutraal houdt.

De 'druk van buiten'

Herhaaldelijk zijn zij tot grote massale stakingen overgegaan om politieke gevolgen - b.v. in Spanje de vrijlating der politieke gevangenen - af te dwingen. Maar zij verkozen de druk van buiten boven de onderhandeling van binnen. Zij verkozen dit om tweeërlei redenen. Practisch: omdat zij telkens en telkens zagen, dat het eerste beter resultaten gaf. Voor zover men dan nog, zolang de kapitalistische maatschappij voortleefde, aan sociale wetgeving hechtte, bleek zij eerder onder de indruk van massale betogingen of stakingen tot stand te komen, dan onder de invloed van, met burgerlijke autoriteiten beraadslagende, sociaal-democraten, die minis-

---

1) In die tijd ging het steeds om de parlementaire actie der sociaal-democraten, die meenden in hoofdzaak langs de weg van de verovering der tegenwoordige staatsmachine door middel van het kiesrecht tot een socialistische organisatie der maatschappij te kunnen komen. De opvatting, tegenwoordig door communisten, christen-soc. en enkele andere rev. soc. groepen (de S.P. b.v.) voorgestaan, om enkele zetels in het burgerlijk Parlement te aanvaarden, niet om hierin de macht te veroveren, maar om het als spreektribune te gebruiken, was toen nog niet of nauwelijks naar voren gekomen. Een belangrijk deel der bezwaren van de syndicalisten slaat op deze laatste opvatting niet.

ter, of wethouder, of lid van officiële commissies waren geworden. ('Rien de grand ne saurait sortir d'un mouvement ouvrier conduit par des politiciens', niets groots kan ooit groeien uit een arbeidersbeweging, die door politiekers geleid wordt, zei Sorel.)
Bovenal echter verkozen zij de directe, economische actie van het proletariaat-zelf om principiële redenen. Want het ging hun niet vooral om het 'succes' van een ogenblik, maar om de onteigening der kapitaalbezittende klasse en het breken van de kapitalistische staat. En de directe actie verscherpte en staalde de geest van strijd en offervaardigheid, verhoogde de zelfstandigheid en het menselijk zelfbewustzijn, terwijl het overlaten aan onderhandelende volksvertegenwoordigers of vakverenigings-bestuurders de massa's deed voortleven in onverschillgheid en onderworpenheid.

De directe actie en de achturendag

Prachtig komt de gedachte van de directe actie uit in het besluit, op het Congres van Bourges in 1904 genomen, volgens hetwelk, te beginnen met 1 mei 1906, 'les travailleurs cessent d'eux-mêmes de travailler plus de huit heures', de arbeiders zèlf zullen ophouden meer dan acht uren te werken. Geen vragen om een 8-uren-wet, geen afdwingen van een 8-uren-dag door de staking zelfs, maar een rustig en waardig nemen van een werkdag van niet langer dan die tijd, door na die 8 uur naar huis te gaan. We leven nu in 1920, en nog is niet verwezenlijkt, wat de syndicalisten veertien jaar geleden als ideaal hebben gesteld. Maar tegen hun beginsel zegt dit niets. Niets groots is op aarde bereikt dan nadat er lang voor gestreden was; en de gedachte, toen door een bewuste minderheid uitgesproken, zal nog vele malen moeten worden herhaald - voor een wezenlijke en algemene 8-uren-dag eerst, voor een 6-uren-dag dan; - voor het niet meer zetten en drukken van leugenberichten en nationalistische artikelen; - voor het niet meer fabriceren van munitie; - voor het inbezitnemen van fabrieken; - zal moeten worden herhaald op ieder gebied waar het proletariaat, zodra het zich slechts bewust werd, vanzelve te beslissen zou hebben, daar het immers 'heel het raderwerk' kan doen stilstaan - om het, in dienst van een beter maatschappelijke orde, opnieuw in gang te zetten.

Moderne en syndicalistische vakbeweging

Wanneer we ons nu herinneren, dat Henri Polak in de 'Haagsche Post' (van 29 mei 1920) aan de lezers van dat blad heeft meegedeeld, dat 'de eerste en voornaamste taak der

vakvereniging is collectieve bargaining, d.i. het onderhandelen met de werkgever omtrent de arbeidsvoorwaarden door de werklieden gezamenlijk, vertegenwoordigd door het bestuur hunner organisatie' - dan zien we, welk een diepe kloof er ligt tussen deze opvatting van wezen en taak der vakverenigingen, en de opvatting der syndicalisten. Volgens deze laatsten is die taak niet onderhandelen, maar strijden, en het doel niet: het dragelijk maken van het kapitalisme, maar het verwezenlijken, met eigen handen, door eigen zelfstandige groei, van het socialisme, desnoods door veel lijden heen.
De tactiek en de strijdmiddelen, die het syndicalisme tegen het patronaat en de staat heeft naar voren gebracht, (solidariteits- en sympathie-staking, boycot, label, sabotage, en bovenal: de algemene staking,) de interne organisatie der onafhankelijke vakbeweging en haar plannen betreffende de overgang naar het socialisme, zijn alle uit die zelfde opvatting en gezindheid voortgekomen.

strijd en strijdmiddelen

Het beginsel der directe actie

De directe actie onderscheidt zich niet alleen dáárin van de actie door gekozen vertegenwoordigers, dat zij door het proletariaat zelf in een strijd van alledag gevoerd moet worden en dus de practische toepassing vormt van de beroemde woorden van het Communistisch Manifest, dat de bevrijding der arbeidersklasse het werk van die klasse zelf moet zijn, maar óók doordat het karakter, het tempo, de géést van die actie een andere is. De geest waardoor het syndicalisme in zijn eerste jaren gedragen werd, was er een van revolutionair élan, van spontane daadkracht, van gespannen toekomstverwachting; die der parlementaire sociaal-democratie en der moderne vakbeweging vooral één van wikken en wegen, overleggen en uitrekenen.
Terecht schrijft M. C. van Wijhe in de 'Nieuwe Tijd' van 15 mei 1920, blz. 323, over 'het materialisme, dat als gevolg van de revisionistische tactiek (verbeteringen, geen offers kostende strijd, practische zaken-onderhandelingen met het kapitaal, passief houden der massa enz.) de arbeidersbeweging overdekte als een roetlaag'.

Syndicalisme en Bergsoniaanse philosophie

De opstand van het syndicalisme tegen dit verstandelijke, rationalistische, materialistische in het verburgerlijkte socialisme en de verburgerlijkte vakbeweging, valt samen met de wijsgerige crisis, waarin door Bergson in reactie tegen de verstandelijk-onderzoekende philosophie der laatste halve eeuw wederom allerlei 'irrationele' elementen, zoals intuïtie en impulsiviteit, werden naar voren gebracht [1]. De betekenis die élan en overgave, in het algemeen emotionele factoren, naast en dikwijls boven factoren van inzicht en organisatie, in de geschiedenis van het socialisme en vooral in die der massale acties hebben gehad, loopt ook als een rode draad door mevr. Roland Holst's boek over de revolutionaire massaactie heen. Tegelijkertijd had het stellen van 'la volonté créatrice', de scheppende wil, zoals dat door de syndicalisten gedaan werd, als beweegkracht in de bevrijdingsstrijd de betekenis van een te boven komen van het afwachten van de mechanische 'zelf-ontwikkeling der economische verhoudingen', dat bij vele sociaal-democraten was gaan overheersen en als alleen-wetenschappelijk gold.
Deze philosophische grondslag van het syndicalisme: het inzicht dat de mens voor een zeer veel groter deel bepaald wordt door impulsen dan door overwegingen, en dat het hoogste niet is de verstandelijke redenering, maar een schone en edele impulsiviteit [2] - deze philosophische grondslag komt tot uiting in de wens, om de gehele arbeidersbeweging zó te doen werken, zó te organiseren, dat daarin de eigen activiteit en impulsiviteit der persoonlijkheden een goede ontwikkelingsbodem zou vinden, en komt tevens tot uiting in wat men heeft genoemd het catastrophaal karakter van de syndicalistische klassenstrijd.
Terwijl het revolutionair tijdvak, waarin één tijdperk der menselijke geschiedenis in een ander overgaat, in het Communistisch Manifest zowel voor de geschiedenis van het verleden als voor die van de toekomst erkend en verkondigd was, werd deze 'catastrophe' door de parlementaire sociaal-democratie meer en meer verloochend en zelfs belachelijk gemaakt.

---

1) Dit verband, door Sorel zelf reeds dadelijk gezien, is uitvoerig uitgewerkt door J.W. Scott (een tegenstander zowel van het syndicalisme als van Bergson) in zijn boek 'Syndicalism and philosophical realism'.
2) Op het verschil van oppervlakkige en diepe, of wel van chaotische en gerichte spontaneïteit kan hier niet worden ingegaan.

Gebruikelijke verwijten tegen het syndicalisme

En toen de syndicalisten de algemene werkstaking in hun vaandel schreven als het teken bij uitnemendheid van de crisis, waarin de burgerlijke maatschappij zou te gronde gaan, toen werden zij gehoond van burgerlijke, sociaal-democratische èn moderne vakverenigingszijde, omdat zij, naar men zei, meenden dat na 'de grote Kladderadatsch' plots het duizendjarig rijk beginnen zou [1].
Het is niet waar dat de syndicalisten geen grondgedachten hebben ontworpen aangaande de opbouw der socialistische productie en distributie, die na en reeds in die catastrophe beginnen moest; zij hebben integendeel reeds jarenlang de mogelijkheid van omzetting der vakbeweging tot leidster der productie onder de ogen gezien. De actieve, constructieve betekenis van de algemene staking heeft Griffuelhes al duidelijk geweten, toen hij schreef dat deze niet rust betekende, maar inbezitneming van alle sociale rijkdommen door de arbeidersklasse en aanwending daarvan voor het welzijn van allen.
Ook is het niet waar, dat de syndicalisten zich zó uitsluitend op de algemene werkstaking hebben toegespitst, dat zij alle andere strijdmiddelen 'vergeten' hebben. De algemene staking is voor hen integendeel alleen de laatste en opperste uiting van een ook in de kleinere strijd van alledag gevoerde tactiek.

Het doel van de syndicalistische strijd en zijn strijdmiddelen

En wel deze: Het doel der syndicalistische vakbeweging - wij zeiden het reeds in het eerste artikel - is niet het verwerven van verbeteringen binnen het kapitalisme, (wat natuurlijk niet wil zeggen, dat zij dergelijke verbeteringen niet willen, of er geen strijd voor voeren) noch het stichten van ziekte-, invaliditeits- en werkloosheidskassen, in het kort niet het dragelijk maken van het leven in de kapitalistische maatschappij, maar is de voortdurende en onverzoenlijke strijd tegen het kapitalistisch stelsel, tegen het loonstelsel, tegen de kapitalistische staat, tegen zijn machtsinstrument: het leger. En als strijdmiddelen brengt het syndicalisme naar voren:
de staking, de boycot, het label, de sabotage, de druk van buiten op de staat, en ten slotte de algemene staking.

---

1) Deze waanvoorstelling van de syndicalistische gedachtengang heeft nog op 12 juni 1920 in zijn rubriek Henri Polak aan de lezers van de 'Haagsche Post', 'het weekblad voor de betere standen', voorgezet.

De staking

De staking is door de syndicalisten nooit opgevat als strijdmiddel in een loonconflict alléén, maar altijd tevens als 'een episode in de sociale oorlog' (Pouget). In zijn zeer belangrijk boek 'Réflexions sur la violence' [1] stelt Sorel, die de wijsgerige kant van het syndicalisme het diepst heeft uitgewerkt, aldoor tweeërlei strijd tegenover elkaar: de materialistische strijd om iets te verkrijgen, èn de heroïsche strijd voor en vanuit de idee; en de eerste bestrijdt hij ten scherpste. Dit verschil brengt hij ook over op de strijd die in de staking tot uiting komt; vandaar dan ook dat de sympathie- en de solidariteitsstaking door de syndicalisten telkens zijn verkondigd en toegepast, en de loonstrijd minder naar voren werd gebracht dan de strijd tegen het kapitalisme, terwijl de moderne vakbeweging op deze punten steeds veel angstvalliger is geweest.
In de aanvang zijn er enkele syndicalisten geweest, die, in een overmaat van idealisme, geen andere staking wilden propageren dan de algemene, uit vrees dat anders de hele stakingidee in allerlei plaatselijke loonconflicten zou doodlopen. Maar al spoedig werd het duidelijk, dat de weg naar de algemene staking juist leidde door de praktijk en de oefening van velerlei partiële stakingsbewegingen heen.
'De waardering der staking als revolutionair strijdmiddel door de arbeiders', zegt Pouget [2], 'heeft onder de invloed van het syndicalisme grote veranderingen ondergaan. Zij wordt niet meer als een onvermijdelijk 'kwaad' beschouwd... maar als het gelukkig bewijs van de groei van een geest van opstandigheid en als een eerste voorteken van de onteigening van het kapitaal'.

Boycot en label

De beide strijdmiddelen van boycot van slechte werkgevers en van label, d.w.z. het aanleggen van 'witte lijsten' van werkgevers en winkeliers, die op betrekkelijk goede voorwaarden laten werken, richten zich over het algemeen tegen individuele patroons. Zij bedoelen de kracht der arbeiders àls arbeiders en consumenten mede in dienst van de strijd te stellen. Voor deze strijdmiddelen echter - en vooral voor dat van label - geldt de tegenwerping, dat zij een twintig jaar geleden in Frankrijk en Italië nog wel materiële betekenis mochten hebben, doch bij de steeds toenemende concentratie en organisatie der ondernemers deze meer en meer verliezen - waarmee

---

1) Overdenkingen over het geweld.
2) 'La Confédération Générale du Travail', p. 41.

nog volstrekt niet gezegd is, dat zij niet ook nu belangrijke morele betekenis zouden kunnen hebben. Dit tegenargument geldt dan echter ook uitsluitend voor deze beide strijdmiddelen, waarlijk niet voor de overige strijdmiddelen van het syndicalisme; en het is al heel oppervlakkig wanneer men, zoals van 'moderne' zijde telkens geschiedt, het syndicalisme als 'verouderd' qualificeert, omdat het zich alleen zou richten tegen 'zelfstandige werkgevers'. Wij hebben reeds gezien, dat het zich zeer nadrukkelijk en bewust richt tegen de burgerlijke staat als machtsinstrument der bourgeoisie en tegen het loonstelsel in zijn algemeenheid; wij zagen bij de bespreking van de druk van buiten op de staat (bladzijde 10) dat het syndicalisme zich al vroeg van het karakter van de burgerlijke staat heeft rekenschap gegeven; en wie ter wereld zal willen staande houden, dat het strijdmiddel van de algemene staking zich richt tegen individuele patroons?!
Maar meer dan dat. Het strijdmiddel van de boycot, het moge dan vroeger op kleiner schaal en tegen individuele patroons of kleine patroonsbonden zijn toegepast, kan in onze dagen grote, internationale betekenis krijgen. Wanneer aan de oproep tot de internationale boycot van Hongarije, totdat de witte terreur aldaar zal zijn geëindigd [1], gehoor wordt gegeven door de arbeidersbeweging der gehele aarde, dan zal dit een ontzaglijk voorbeeld van directe actie op internationale basis zijn en een schone uiting van zich-tot-daden-omzettend medegevoel en solidariteit. [2]

Sabotage

De sabotage, waaronder in het algemeen alles te verstaan is dat ertoe strekt de productie of de handel onwinstgevend voor de kapitalist te maken, werd in allerlei vormen gepropageerd. Zij ging uit van de grondstelling 'voor slecht loon, slecht werk', maar werd later ook wel buiten verband met het loon als middel ter verzwakking van het kapitalisme verdedigd en toegepast. Zij duikt op in zeer pacifieke, niet van humor ontblote vormen, die zelfs bij een burgerlijk consument nog wel zekere appreciatie zullen vinden! zoals deze, dat de winkel-

---

1) Afgedrukt in 'De Arbeid' van 12 juni 1920
2) Sedert deze artikelen verschenen, is de poging tot boycot van Horthy-Hongarije mislukt. De gedachtevan weigering van munitie-transport en dgl. blijkt echter meer en meer ingang te vinden. En Kropotkine roept op tot 'een bond van alle syndicaten der gehele wereld, die allen verenigt om gezamenlijk de wereldproductie van de tegenwoordige onderwerping te bevrijden.' (Zie zijn Brief aan de Arbeiders, o.a. gepubliceerd in De Vrije Socialist van 4 aug. 1920).

bedienden aan de kopers de volledige waarheid omtrent de door hen te verkopen goederen openhartig meedelen (en de syndicalistische geschriften berichten, dat enkel de bedreiging met dit strijdmiddel reeds herhaalde malen tot verkorting van arbeidstijd aanleiding heeft gegeven); zij is op grote schaal toegepast in het zeer veel zelfbeheersing en intelligentie vereisend 'lijdelijk verzet' der Italiaanse spoorwegmannen, die na een verloren strijd alle reglementen zo letterlijk opvolgden, dat de hele organisatie in de war liep; de sabotage deed zich ook als strijdmiddel tegen het telkens weer drukken van stukloon door de fabrikanten, zodra bij stukloon veel geproduceerd werd en de arbeiders dus naar het inzicht der fabrikanten 'te veel' zouden gaan verdienen, in Amerikaanse fabrieken voor als het zgn. lijntrekken, d.w.z. stelselmatig beperken der productie door de arbeiders (er bestaat ook een stelselmatige beperking der productie door de fabrikanten of landbouwers, welke geen 'lijntrekken' genoemd wordt); en één van de uitgangspunten van het Taylorstelsel was de strijd tegen deze gewoonte. En ten slotte kan de sabotage optreden in gewelddadige vormen, als de vernietiging van machinerieën, het onbruikbaar maken van spoorwegrails, en dergelijke. Voor deze laatste vorm van sabotage, ook waar deze geen mensenlevens in gevaar brengt, geldt de bedenking, door mevr. Roland Holst in debat in een Haagse vergadering geuit, dat zij over het algemeen een demoraliserend strijdmiddel is, omdat hier licht de openlijke moedige actie door heimelijke anonieme daden vervangen wordt.

De algemene werkstaking

En dan ten slotte de algemene werkstaking. Hoe weinig de eerste vertolkers van het syndicalisme deze als een plotselinge 'Kladderadatsch' hebben beschouwd, hoezeer zij haar hebben gezien in verband met een lange voorafgegane strijdperiode, komt o.a. tot uiting in de woorden van Griffuelhes [1]: 'Wij zeggen dat de strijd een dagelijkse moet zijn en moet uitgaan van de belanghebbenden. Er is dus, in onze ogen, een dagelijkse practijk, die gestadig toeneemt, tot het ogenblik waarop zij, gekomen tot de mogelijkheid van grote krachtsontplooiing, zich vervormt tot een botsing, die wij algemene staking noemen, en die de sociale revolutie zijn zal'[2].
Dat de syndicalisten reeds de gewone, partiële stakingen niet als noodzakelijk kwaad, maar als teken van groei propageerden, vond er zijn oorzaak in, dat zij zich stelden op het

---

1) Victor Griffuelhes, l'Action Syndicaliste (Bibl. du mouv. prolétar. IV) p. 26.
2) Wij zouden tegenwoordig eerder zeggen: 'inluiden zal'.

standpunt van de klassenstrijd, en dus in iedere staking het antagonisme der klassen duidelijk geopenbaard en tot bewustzijn zagen komen. In de partiële staking zagen zij dus niet voornamelijk een middel om onmiddellijke lotsverbetering te bereiken, als wel een middel tot bewustwording van het proletariaat en tot opvoeding voor de socialistische strijd.
Maar naast die 'opvoedingstaak' hadden de stakingen toch ook voor de sociale strijd (dus afgezien van de tijdelijke lotsverbeteringen binnen het kapitalisme) een meer tastbare betekenis, doordat zij, wanneer zij zich snel en in grote afmetingen herhaalden, een langzame verzwakking en ondermijning van het kapitalisme betekenden.

Definitie van 'algemene werkstaking'

De algemene staking nu voert deze verzwakking van het kapitalisme door tot paralysering, verlamming. Van algemene staking kan men dus spreken niet alleen wanneer geen enkele arbeider in een bepaald gebied, of in een gehele industrie, meer werkt, maar al wanneer een zo groot percentage dier arbeiders staken, dat deze verlamming feitelijk bereikt is.
De algemene staking - een strijdmiddel behorend bij het moderne productieproces, en een typisch economisch (niet parlementair en niet militair) strijdmiddel tevens - de algemene staking is niet door de syndicalisten 'uitgevonden'; zij is reeds enkele malen gepropageerd in de begintijd van het hoog-kapitalisme in Engeland; toepassing heeft zij, in verband met economische en geestelijke factoren, pas zeer veel later gevonden. Volgens mededeling van Russell [1] is zij het eerst naar voren gebracht door een aanhanger van Owen, genaamd Benbow, in 1831; in 1834 reeds vinden wij een besluit van 'the grand National Consolidated Trades Union' tot een onteigenende algemene staking 'om aan allen de beste ontwikkeling hunner talenten en de voordeligste uiting van al hun vermogens te verzekeren' [2].
Het is duidelijk, dat hier reeds de algemene staking in onmiddellijke dienst van de eindstrijd voor de socialistische maatschappij gedacht is: dat hier dus, in tegenstelling tot de barricade-strijd der burgerlijke (Fransche) Revolutie, een typisch-proletarisch strijdmiddel naar voren kwam.

Bestrijding (door socialisten) van de propaganda voor de algemene staking

Geen wonder ook, dat dit het eerst in Engeland met zijn be-

---

1) Roads to Freedom p. 83 noot.
2) Aangehaald in 'The Economist', March 27th, 1920, p. 696.

trekkelijk reeds vergevorderde kapitalistische ontwikkeling geschiedde. 'Maar de formulering is vaag'. Hoe kon zij anders zijn, in een tijd, die nog generlei practijk van algemene stakingen of van massa-stakingen had te zien gegeven! Zijn éérste uitingen niet altijd tot vaagheid gedoemd?
Maar erger dan dat: zij is 'ideologisch'. En in het verdere verloop van de 19e en het begin der 20e eeuw zien wij dan dat tot 1905, het jaar van de eerste Russische Revolutie met haar massale stakingen, toe, de idee van een algemene staking als het voornaamste strijdmiddel der proletarische revolutie door alle niet-anarchistische en niet-syndicalistische socialisten, onverschillig of zij reformist waren of revolutionair, is - belachelijk gemaakt. We zeggen opzettelijk: 'de algemene staking als het voornaamste strijdmiddel der proletarische revolutie', omdat daarnaast óók wel sprake is geweest van de algemene werkstaking als wapen in de strijd om politieke rechten, om het kiesrecht bijvoorbeeld. Deze vorm van algemene staking, voor Sorel een caricatuur van de wezenlijke, vond bij de officiële vertegenwoordigers der sociaal-democratie een veel gunstiger gehoor. De partijdag te Jena van 1905 aanvaardde als verdedigingsmiddel van het algemeen kiesrecht in het Duitsche Rijk tegen een eventuele poging tot intrekking daarvan de massa-staking; maar het partijbestuur gaf aan dit besluit naderhand de uitleg, dat het de massa-staking niet zou propageren, maar alleen, wanneer zij tòch uitbrak, de leiding op zich zou nemen 1); in de jaren na 1905 was herhaaldelijk sprake van een algemene staking om in Pruisen het algemene, gelijke en geheime kiesrecht te verkrijgen; en in Zweden is in 1902 een algemene staking ter verovering van het algemeen kiesrecht voorgekomen 2).
Heel wat slechter verging het de idee van een tegen het kapitalisme zelf gerichte algemene werkstaking, een gedachte die in de loop der tweede helft van de 19e eeuw telkens weer door de 'Bakoeninisten' werd naar voren gebracht, en door de Marxisten bestreden.
Op het Congres der Eerste Internationale te Brussel van 1868 werd na veel debat een resolutie aangenomen, waarvan de slot-

---

1) Zie over deze lijdensgeschiedenis A. Kleinlein, 'Der Syndikalismus in Deutschland', in Jahrbuch der freien Generation für 1913, blz. 103 vlgg. Onder meer had de Generalkommission der Gewerkschaften Deutschlands (moderne vakbeweging) voorgesteld de propaganda van de algemene stakingen in de vakverenigingen te verbieden.
2) Zie hierover 'Les Lock-outs et la grève Générale en Suède en 1909. Rapport de l'Office du Travail'. Stockholm 1912; de blzn 23-29 behandelen grotendeels de staking van 1902 voor het algemeen kiesrecht.

som luidt: 'Het Congres raadt vooral de arbeiders aan om alle arbeid te staken in geval een oorlog in hun respectieve landen zou uitbreken' 1).
Volgens mededeling van Mehring 2) vond Marx deze gedachte 'Blödsinn'.
Deze term schijnt men ook in volgende tijden de meest treffende te hebben gevonden, althans was in Duitsland in later jaren onder sociaal-democraten de woordverbinding 'Generalstreik-Generalblödsinn' (algemene staking-algemene nonsens) een gebruikelijke geestigheid.
Ook Engels sprak zich, blijkens citaat van mevr. Roland Holst op blz. 171 van haar 'Algemeene werkstaking en sociaal-democratie.' (verschenen 1906) en van Rosa Luxemburg op blz. 1 van haar 'Massenstreik, Partei und Gewerkschaften', in de 'Volksstaat' scherp tegen de algemene staking uit.
En in Frankrijk was het niet anders. Ook dáár vonden de syndicalisten, toen zij, lang nadat de Bakoeninisten het zwijgen was opgelegd, en twintig jaar ná het zoeven genoemde Congres van Brussel, voor het eerst wederom meer en meer het strijdmiddel van de algemene werkstaking naar voren begonnen te brengen, de socialisten onder leiding van Jaurès tegenover zich.
En in Nederland - 'het verhaal is eentonig' - werd Domela Nieuwenhuis om zijn voorstel van 1891, inhoudende dat het Congres te Brussel zou besluiten 'dat de socialisten van alle landen een eventuele oorlogsverklaring beantwoorden zullen met een oproep tot het volk om algemeen de arbeid te staken' - zelfs door mevr. Roland Holst 3) destijds geminacht om zijn 'absolute, methaphysische denkwijze... Zij (deze denkwijze) rekent niet met de vraag of het mogelijk is om de oorlog te verhinderen, doch stelt de wil gelijk met de daad en denkt dat het congresbesluit voldoende is om een wereldberoerende gebeurtenis te verwekken'. (Zou D.N. dàt gedacht hebben? Of van het congresbesluit hebben verwacht, dat het één van de vele factoren ter versterking en verduidelijking van de revolutionaire strijd zou zijn?)
En Gorter sprak in die dagen 4) zich zeer sceptisch over de algemene staking, en afkeurend over de directe actie uit.

---

1) Volledige tekst der resolutie bij Guillaume, l'Internationale, Documents et Souvenirs, (Paris 1905). Deel I, blz.68-69.
2) Mehring, Karl Marx, eerste dr. (Duitse uitgave), blz.409.
3) Blz. 180 van haar bovenaangehaald werk 'Alg. werkst. en soc.-dem.', verschenen 1906.
4) H. Gorter, Sociaal-Democratie en Anarchisme; uitg. zonder jaartal; vermoedelijk omstr. 1904 geschreven. zie vooral blz. 42-46

Reformisten èn revolutionairen hebben dus destijds de syndicalistische propaganda voor de algemene werkstaking bestreden. Waarom deze oude koeien uit de sloot worden gehaald, waar toch Gorter en mevr. Roland Holst tegenwoordig heel anders tegenover de algemene staking staan, en mevr. Roland Holst (zie boven blz. 14) gehéél anders over de betekenis der spontaneïteit is gaan denken? En terwijl mevr. Roland Holst en Rosa Luxemburg de eersten waren onder de Marxisten, die omstreeks 1905 een kentering in de opvattingen inluidden en in bepaalde situaties de algemene staking als belangrijk strijdmiddel erkenden? Om tweeërlei redenen. In de eerste plaats omdat, waar tegenwoordig ook de revolutionaire communisten de algemene staking met kracht propageren, doch het syndicalisme telkens bestrijden en zelfs de historische betekenis ervan verzwijgen - in Duitsland nu onlangs o.a. in de beide brochures 'Die syndikalistische Krankheit in der K.P.D.' van Paul Fröhlich en 'Syndikalismus und Kommunismus' van F. Brandt [1] - omdat daar nodig is wat Willem Kloos zou hebben genoemd 'een daad van eenvoudige rechtvaardigheid': een herinnering aan het feit, dat zij, die tientallen jaren lang de massa's met de gedachte van de algemene werkstaking hadden vertrouwd gemaakt, hierom gehoond zijn als 'ideologen' en geminacht als 'onwetenschappelijken'. Naar verhaald wordt, heeft Prof. Bolland eens gezegd, dat hij in de Amersfoortsche School voor Wijsbegeerte was 'vooroondersteld en - verloochend'. Met een variatie hierop zou men kunnen zeggen, dat in het revolutionair communisme, ten opzichte van de algemene werkstaking en de propaganda ervoor (die nu door de S.D.A.P.'ers op dezelfde wijze wordt gehoond als vroeger àllen de syndicalisten hoonden), het syndicalisme vooroondersteld is maar verloochend wordt.

Het verwijt van 'naïviteit en ideologie'

Maar ook, omdat deze hele zaak een veel dieper kant heeft.

---

1) In Wolffheim's 'Betriebsorganisation oder Gewerkschaft?' zijn syndicalistische elementen duidelijk merkbaar; toch noemt hij zelfs het woord syndicalisme niet. De onderscheiding tussen de (door Wolffheim en andere leden der K.A.P.D. gepropageerde) revolutionaire bedrijfsorganisatie en de syndicalistische organisatie lijkt ons het best te zijn gekenmerkt in de woorden van Rocker: 'De bedrijfsorganisaties der K.P.D., die thans nog alleen door de K.A.P.D. worden voorgestaan, zijn organisaties, volgens bedrijven opgebouwd, die aan de politieke invloed van een bepaalde partij onderworpen zijn. Dit onderscheidt hen van de organisaties van de I.W.W., welke de overheersing van de vakorganisaties door een politieke partij principieel afwijst.'

Inderdaad: het ging in die jaren om een strijd tussen 'wetenschappelijken' en 'ideologen'.
Niet natuurlijk in die zin, alsof de syndicalisten werkelijk zo naïef, zo abstract, zo metaphysisch zouden zijn geweest als zij werden voorgesteld. Men behoeft slechts - om een der meest bekende leiders van het syndicalisme te noemen - de bladzijden 31-35 van Griffuelhes' 'Action syndicaliste' na te slaan, die geheel empirisch zijn, geheel berusten op verbandleggen met de feitelijke en telkens wisselende omstandigheden [1]; men behoeft zich slechts te herinneren dat de aldaar aangehaalde Guyot reeds in 1904 (dus vóór de ervaringen der Russische Revolutie!) er op wees, dat 'algemene stakingen in bepaalde bedrijven of gebieden aan de werkelijk-algemene staking zullen voorafgaan en haar voorbereiden [2], om te begrijpen, dat ook hier de oude en eeuwig nieuwe geschiedenis zich voordeed, dat men de tegenstander veel eenvoudiger zag dan hij in werkelijkheid was. Maar dit alles daargelaten: het is wáár dat de syndicalistische geschriften en oproepen zich meer richten tot de wil en niet zózeer door economisch-historische analyses uitmunten. En toch - we denken aan 1914, we denken aan het verloop der sociaal-democratie, en we vragen, of der syndicalisten 'intuïtie', de veelgesmade, die hen àndere paden opdrong dan die van strakke organisatie en politieke strijd, hen niet de gevaren der sociaal-democratie zeer juist en zeer vroeg reeds heeft doen analyseren?
Het zeer ernstige, zeer bedenkelijke in al die socialistische bestrijdingen van de syndicalistische propaganda voor de algemene werkstaking is dit, dat hierin de stevige vakverenigingsorganisatie en het economisch-historisch wetenschappelijk inzicht gesteld werden bóven de revolutionaire, socialistische wil. 'Gevaarlijke dromen' en 'overspannen illusies' zouden de arbeiders van 'de verbetering hunner arbeidsvoorwaarden afhouden' [3]. En in nagenoeg alle anti-syndicalis-

---

1) In een voortreffelijk artikeltje, uitmuntend door diepte en fijnheid in de 'Revue Communiste' van mei 1920, blz. 279 vlgg. verschenen, waardeert de communist Rappoport de syndicalist Sorel o.a., omdat 'hij zich inspireert op de collectieve levenservaring' en altijd bereid is een vroeger verdedigd standpunt weer op te geven, dus als volkomen ondogmatisch denker.
2) 'Des grèves générales corporatives ou régionales la précéderont et la prépareront'.
3) De blzn 29-30 van mevr. Roland Holst's boek van 1906 zijn des te tekenender voor de suggestie, die de sociaal-democratische denkwijze destijds over de geesten had, juist waar het hier een vrouw geldt, die door haar hele persoonlijkheid op den duur toch tot het erkennen van de intuïtieve en wilsfac-

tische geschriften van vroeger en later tijd vindt men een toon van laatdunkend beter-weten, van wetenschappelijke onfeilbaarheid tegenover die arme 'naïeven' en 'achterlijken', die de algemene staking propageerden al vóórdat de situatie er rijp voor was. En de aangevallenen konden niets anders antwoorden, dat dat het toch van grote betekenis was, wanneer vóór het intreden dier situatie de massa's met de gedachte der algemene staking waren vertrouwd gemaakt ('familiarisé')... Achteraf komt het ons voor, alsof deze opmerking zo heel naïef en onhistorisch niet was...
Dit element: het geestelijke, het wilselement, de betekenis der bezieling, die een historische factor is, evengoed als een economische crisis dat is - dit element werd niet meegeteld.

De beoordeling der algem. werkstaking door de Marxisten na de Russ. Revolutie van 1905

De Russische Revolutie van 1905 kwam, voorafgegaan en begeleid door golven van massale en algemene stakingen. En deze historische werkelijkheid deed enige leidende geesten in de sociaal-democratie de ogen opengaan en andere inzichten omtrent de mogelijkheid en de betekenis der algemene staking uitwerken, dan tot nog toe in sociaal-democratische kringen waren gehoord. Nu zou men zo hebben kunnen verwachten, dat, wanneer, zoals Griffuelhes het formuleerde, ook de sociaaldemocraten ten slotte door de feiten zelf gedwongen werden om de algemene staking te aanvaarden, - dat zij dan toen tenminste zouden hebben erkend, dat de syndicalisten toch zo dwaas niet geweest waren en de toestand zo onjuist niet hadden ingezien. - Maar niets hiervan gebeurde.
In haar uitvoerige studie 'Massenstreik, Partei und Gewerkschaften', verschenen in 1916, heeft Rosa Luxemburg aan de hand van de gebeurtenissen in Rusland de oude sociaal-democratische opvattingen omtrent de algemene staking bestreden, de algemene staking verdedigd en een diepgaande analyse van de geschiedenis dier jaren gegeven - een analyse van een historische scherpte als wij, dit zij onmiddellijk erkend, in syndicalistische geschriften niet hebben aangetroffen. In de eerste bladzijden van dit geschrift nu overlaadt zij de Bakoeninisten en syndicalisten met smaad en verklaart telkens opnieuw, dat dezen zich toch vooral niet moeten voorstellen, dat de Russische massa-stakingen een bewijs voor hun theorie zouden zijn. Want in Rusland deden zich die stakingen voor in verband met al de veelvormige economische gebeurtenissen, die zij beschrijft, en hetgeen geschiedde kwam dus helemaal niet
---
toren in het maatschappelijk proces heeft moeten komen.

overeen met die 'abstracte' algemene staking der syndicalisten...
Wij vragen in de eerste plaats: heeft tot de factoren, die dergelijke massa-stakingen in Rusland mogelijk maakten, niet ook behoord de Bakoeninistische en andere revolutionaire propaganda? Behoren de 'ideologische' factoren van propaganda en van het vertrouwd maken der massa's met revolutionaire gedachten niet mede tot de historische situatie?

Het 'wetenschappelijk constateren' van een historische noodzakelijkheid

En daarnaast ligt de grondfout der al-te-wetenschappelijken in een grenzeloze overschatting van het vermogen althans der huidige mensheid, om van te voren met wetenschappelijke zekerheid te bepalen, of het juiste moment voor een staking of voor een revolutie gekomen is. Zóver is 'de sprong uit het rijk der noodzakelijkheid in het rijk der vrijheid' nog niet gevorderd, dat men a priori zou kunnen uitmaken, of een bepaalde daad, een bepaalde houding op een bepaald ogenblik 'historisch noodzakelijk' is of niet. Historische noodzakelijkheid constateren kan alleen de geschiedschrijver achteraf; van te voren kan men niet, kan men nooit verder gaan dan te spreken van historische waarschijnlijkheid. Waaruit volgt, dat de grote (en ook de kleine) beslissingen genomen worden en moeten worden niet alleen op grond van inzicht van wat op dat ogenblik 'historisch noodzakelijk' is (want dit weet men niet), maar door een psychische 'Gesamtverfassung', de algemene gesteldheid van een mens of een mensengroep op dat ogenblik; en tot de momenten, die deze 'Gesamtverfassung' tot stand brengen, behoort onder andere óók het inzicht in wat historisch waarschijnlijk is, d.w.z. welke van de aanwezige verschillende mogelijkheden de meeste kans op verwerkelijking heeft, en wat de gegeven omstandigheden vermoedelijk vereisen. Maar nooit kan dit inzicht de enige bepalende factor worden; geen mens of klasse is willoos werktuig der historische noodzakelijkheid; hun wil en daad bepaalt zelve weer mee de volgende keten van oorzaak en gevolg. Het is de oude en toch telkens vergeten waarheid, dat determinisme geen fatalisme is. -
Uit dit alles volgt allerminst, dat de spontaneïteit en een gegeven revolutionaire spanning niet door inzicht (en door andere factoren) verdiept en veredeld kunnen worden; maar wèl wil het zeggen, dat tegenover hen, die het revolutionair-socialistische gevoel en de grote strijdvaardigheid hebben weten te wekken of doen groeien, en die in een tijd van verburgerlijking en rationalisme een schoon en groots ideaal hebben hooggehouden, een andere houding past dan die van hoon over hun 'ideologie'!

interne organisatie en socialisering van onderen op

De syndicalistische vakorganisatie

Dezelfde grondbeginselen, hetzelfde wezen, die de verhouding der syndicalisten tot de burgerlijke klasse, tot de staat en tot de parlementaire reformisten - kortom, die hun strijd kenmerken, vinden we ook in hun interne organisatie terug.

Federalisme

Daar is in de eerste plaats het federalistisch karakter.
De tegenstelling van federalisme en centralisme dateert waarlijk niet van de strijd tussen syndicalisten en sociaal-democraten, of een halve eeuw vroeger van de strijd tussen Bakoenine en Marx, maar is een 'eeuwige' tegenstelling die, in telkens àndere vormen, aldoor terugkomt.
Uiteraard zijn noch centralisme, noch vrijheid der delen in uiterste consequentie denkbaar. Geen gemeenschap is bestaanbaar waarin alles vanuit één punt zou zijn geregeld, omdat daar binnenkort de samenstellende delen zouden zijn afgestorven en dus onbruikbaar geworden. Omgekeerd is bij de huidige stand van techniek en productiewijze onhoudbaar een zó ver doorgevoerde losheid der delen van elkander, dat er niet ten aanzien van tal van belangrijke takken van bedrijf (transportwezen, grondstoffenvoorziening enz.) enige regeling vanuit een mid-

delpunt zou bestaan. Anders gezegd, het gaat ook hier alweer niet om een absolute tegenstelling, maar om een verschil in graad, in accent: de vraag is niet, of men in het geheel geen centraal verband wil, maar of men de regeling vanuit een centraal punt in het algemeen voorop zet en als normaal en wenselijk beschouwt, òf wel zoveel mogelijk de vrijheid en het zelfbestuur der delen eerbiedigt en noodzakelijk acht. De vraag, wat men ten deze kiest, wordt zeker niet beantwoord op grond van de 'gevaren', die deze richtingen meebrengen; 'gevaren' immers hebben zij al te gader, gelijk er in het algemeen geen richting denkbaar is in deze 'boze wereld' zonder het 'gevaar', dat zij eenzijdig toegepast wordt; men kiest dan ook zijn richting niet om de 'gevaren' van de àndere, maar om het er in liggend beginsel.
Om te beginnen kan dus zonder enig bezwaar toegegeven worden, dat de autonomie der delen hare gevaren heeft - gelijk omgekeerd uit het centralisme zeer grote en ernstige gevaren voortvloeien. Maar toch moet hier al dadelijk tegen het veel voorkomend misverstand worden gewaarschuwd, als zou federalisme betekenen vrijheid der delen zonder meer. Het wóórd zelf zegt 't al anders: het gaat om een federatie, een verbinding dus; van een versplintering in losse eenheidjes is dus geen sprake; het grondbeginsel van het federalisme is dan ook allerminst, dat de samenstellende delen zo weinig met elkaar te maken moeten hebben als de leeuwen der woestijn, die in afzonderlijke holen wonen zonder 'maatschappij', maar dat de federatie, het verbond gevormd zij door organisch samenhangende, zelfstandige eenheden, die vrijwillig weer een gedeelte van hun zelfstandigheid ten offer brengen.
Is dan ook niet de arbeid der C.G.T. in Frankrijk, van het N.A.S. in Nederland, juist deze geweest, dat het te voren losse vakverenigingen verbond?, verbond en organiseerde op tweeërlei wijze: plaatselijk alle vakverenigingen ener zelfde gemeente, landelijk alle vakverenigingen van een zelfde vak?
Nu hebben we er al meermalen op gewezen, dat het syndicalisme in de socialistische strijd naast de economische ook de psychische factor sterk heeft doen naar voren komen; en wie het er niet alleen om gaat, of het in een bepaalde maatschappij of in een bepaalde strijdorganisatie 'goed loopt', maar ook, in hoeverre daarin een rijk en veelzijdig menselijk leven mogelijk is, die zal vanzelf zich tot het federalisme wenden. En we voegen er aan toe, dat vermoedelijk, juist op grond van psychische eigenschappen die de meeste mensen eigen zijn, het ten slotte ook wel blijken zal, dat het zelfs 'beter lopen' zal, waar aan kleinere kringen een betrekkelijk grote gelegenheid tot zelfwerkzaamheid en zelfbepaling wordt gelaten.

Daartegenover de ijzeren discipline

Wanneer alle andere richtingen hiertegen altijd een zelfde tegenwerping hebben, nl. dat men op die wijze geen 'macht' kan ontwikkelen, waarvoor immers 'ijzeren discipline' zou nodig zijn, dan blijkt daaruit eenvoudig, dat zij psychologisch ten achter zijn, doordat zij menen, dat men menselijke verhoudingen door middel van 'macht' en 'discipline' willekeurig zou kunnen regelen gelijk de stukken op een schaakbord; - een rest van de oude mechanische denkwijze, die in philosophie, psychologie en opvoedkunde al lang is overwonnen, maar op het gebied van het maatschappelijk leven blijkbaar nog vrijwel heersende is.
En daarbij gaan deze tegenstanders dan huns ondanks altijd nog uit van de oude waan, als zouden 'persoonlijkheid' en 'gemeenschap', 'vrijheid' en 'onderling verband', tegenstellingen zijn, terwijl toch in de werkelijkheid geen persoonlijkheid zich kan ontwikkelen zonder aldoor te ontvangen van en te geven aan de gemeenschap, en geen gemeenschap die naam verdient, die niet gevormd is door volgroeide persoonlijkheden.
'Iedere centralisatie kweekt onherroepelijk bureaucratie', heeft Sorel gezegd. Waaruit volgt, dat iedere dóórgevoerde centralisatie, iedere minachting voor de zelfontwikkeling der samenstellende delen [1], de kostbaarste goederen, de belangrijkste ontwikkelingsmogelijkheden van het proletariaat verstikt ter wille van het opportunisme van het ogenblik - anders gezegd, diens eerstgeboorterecht voor een schotel linzen prijsgeeft. Centralisme zal ten slotte altijd blijken verstarrend en dus conservatief te werken; vandaar Rocker's uitspraak: 'wie revolutionair is, moet federalist zijn' [2] -.

Niet het accent leggen op ziekte- en werkloosheidskassen

Naast het federalisme, het zoveel mogelijk vrij laten van de samenstellende organisaties (een beginsel dat b.v. reeds in de naam Nationaal Arbeids-Secretariaat tot uiting komt), wordt de interne organisatie der syndicalistische vakbeweging gekenmerkt door haar geringschatting voor ondersteuningskassen, voor weerstandskassen, en haar strijd tegen vakbewegingsbureaucratie.
Omdat het er voor de syndicalistische vakbeweging niet vóór

---

1) Zoals b.v. in Gorter's 'Sociaal-Democratie en Anarchisme' en in F. Brandt's 'Syndikalismus und Kommunismus' tot uiting komt.
2) Die Prinzipienerklärung des Syndikalismus, p. 20 (hollandse vertaling van de schrijfster dezes uitgegeven door het N.A.S. in 1920.

alles om gaat, het lot van het proletariaat tijdens het kapitalisme te verzachten, omdat haar streven niet is, zich binnen de kapitalistische maatschappij huiselijk in te richten, maar om het kapitalistisch stelsel, het patronaat, de burgerlijke staat te bestrijden tot deze overwonnen zijn, daarom zocht zij haar kracht niet in ziektekassen, werkloosheidskassen - zaken die in de katholieke, christelijke, neutrale en moderne vakbeweging veel meer op de voorgrond treden. Ook nog een andere gedachtengang versterkte de syndicalisten hierin: dat het niet zaak der vakverenigingen was, om de wonden te verbinden die door het kapitalisme geslagen waren; m.a.w. dat de burgerlijke maatschappij uit wier wezen de werkloosheid voortvloeit, er voor te zorgen had dat in het onderhoud van de werklozen op behoorlijke wijze werd voorzien. Maar de syndicalisten stonden hiermee alleen in de vakbeweging; en doordat de andere vakbewegingen (moderne, christelijke enz.), die in getalssterkte overwogen, ten deze aldoor een andere gedragslijn volgden, is de tegenwoordige wettelijke werkloosheidsverzekering zozeer op de medewerking der vakverenigingen gebaseerd, dat ook de onafhankelijke vakbeweging zich niet heeft kunnen onttrekken. - Dit laatste is dus niet veroorzaakt door een tekort in haar beginsel, maar door de tegenwerking der overige vakbewegingen.

Noch op grote weerstandskassen; liever beroep op solidariteit

De tegenzin der syndicalisten tegen grote weerstandskassen voor geval van staking had zijn oorsprong in een andere gedachtengang, die er alweer onmiddellijk mee samenhing, dat zij op àndere krachten bouwden dan de uitwendige en nauwkeurige welverzekerdheid van hun strijd. Het is alsof in hen opnieuw is opgeleefd de oude wijsheid, dat 'waar eens mensen schat is, daar zal ook zijn hart zijn'; waar men zich met alle kracht toelegt op het verzamelen van grote stakingskassen, daar zal groeien een geestesgesteldheid van angstvalligheid tegen iedere niet behoorlijk geldelijk 'gegarandeerde' staking. De syndicalisten richtten hun appèl naar een andere zijde: zij beriepen zich op de solidariteit aller arbeiders, om elkander en elkanders gezinnen in geval van plots uitbrekende staking te steunen. Geschiedt dit, dan wordt mede door deze steun iedere partiële staking tevens als het ware de staking van alle anderen.

Deze beginselen niet als dogma's op te vatten

Natuurlijk zou men een caricatuur van het syndicalisme maken door al deze gezichtspunten voor te stellen als starre regelen; natuurlijk gaat het hierbij niet om dogma's, maar om ac-

cent en richting; en het syndicalisme heeft er niet zozeer bezwaar tegen, dat er weerstandskassen worden gevormd, als wel dat aan deze overmatige aandacht wordt gegeven en overmatig belang wordt toegekend.

Strijd tegen vakverenigingsbureaucratie

En ongeveer hetzelfde geldt voor zijn strijd tegen de vakverenigingsbureaucratie. De syndicalisten hebben van het begin af aan enkele gesalarieerde bestuurders, vrijgestelden, - in Frankrijk b.v. Pelloutier - gehad. Wat zij bestreden, was de gewoonte om gemakkelijk tot het benoemen van gesalarieerden over te gaan, zonder zich van de bezwaren daarvan rekenschap te geven, was de passiviteit en onverschilligheid der leden en de almacht der bestuurders. Prof. Mannoury heeft de term 'Leiderslijden' uitgevonden; en inderdaad, de organisatorische instelling van de vrijgestelde bestuursleden had - als iedere organisatorische instelling - psychische gevolgen: de bestuurders werden 'heren', die bij de burgerlijke maatschappij heel wat meer te verliezen hadden dan hun ketenen, en die dienovereenkomstig tot compromissen geneigd werden. Terwijl bij de leden de 'discipline', de veelverheerlijkte, werd ontwikkeld en bevorderd, doch initiatief noch kritiek werden gewekt.
Wat in de bezwaren der oorspronkelijke syndicalisten tegen gesalarieerden, tegen weerstandskassen, enzovoorts, belangrijk was, dat was de geest van verzet, van wezenlijke opstandigheid, van directe actie-van-allen, waaruit zij voortkwamen. En men moet wel een uitsluitend matter-of-fact mens zijn, om voor het feit dat men óók bij de syndicalistische vakbeweging gesalarieerden en weerstandskassen aantreft, niets anders over te hebben dan een triomfantelijk 'zie-je-wel', en om voorbij te zien de grote betekenis, die hun standpunt voor de verlegging van het accent gehad heeft en nog heeft. Wie alleen naar 'het feit' oordeelt, ziet bij beide vakbewegingen, de moderne en de syndicalistische, gesalarieerde bestuurders, en concludeert, dat het syndicalisme zijn theorie niet heeft kunnen 'volhouden' en dat die dus in zijn 'uiterste consequentie' 'onhoudbaar' is geweest; wie ook de geest en de gezindheid in aanmerking neemt, blijft er een zeer wezenlijk verschil in zien, of men gesalarieerden aanvaardt waar ze administratief onmisbaar zijn, òf dat men hen als essentieel bestanddeel vooropstelt en de discipline verheerlijkt als de socialistische deugd, zoals dat in de moderne vakbeweging geschiedde en geschiedt.

De socialisering van onderen-op; verplaatsing der aandacht van het politieke naar het economische terrein

Uit het feit, dat in het syndicalisme de aandacht van het politieke terrein naar het economische verplaatst werd, en het de beslissing over het socialisme niet verwachtte in het parlement, maar in de economische strijd [1], vloeit ook voort dat het van het begin af aan de 'socialisatie' heeft voorgestaan langs een heel andere weg dan die der staatssocialisten. Wat de syndicalisten wilden, was de socialisering van onder-op: regeling der distributie door de locale eenheden der vakbeweging (de Franse Bourses de Travail, de Nederlandse P.A.S.sen) in overleg met de landelijke federatie, op de grondslag van inventarisering van het voorhandene en van een productie- en consumptie-statistiek, en organisatie der productie (met verdeling der daarvoor nodige grondstoffen) door de landelijke industrie-federaties. [2]

Vakverenigingen, Industriële organisatie, Radenstelsel

Aanvankelijk heeft men zich in syndicalistische kringen deze socialisatie van onder-op gedacht door middel van de vakverenigingen. Toch dook ook toen reeds op de tegenstelling van organisatie 'par métier' (naar vak) en 'par industrie' (naar bedrijf); en de Amerikaansche I.W.W., die zichzelve tot het syndicalisme rekent en er in elk geval nauw aan verwant is, heeft nadrukkelijk het industrial - unionism gekozen en het oude trade - unionism afgewezen. In de Russische Revolutie heeft het Radenstelsel als fundamentele eenheid genomen het bedrijf, niet het vak. Wel mag niet worden vergeten dat in Rusland de vakverenigingen schaars en zwak waren vóór de revolutie, en de verhoudingen dus in dit opzicht niet gelijk aan die der westerse landen - maar we zagen het: de gedachte dat de organisaties naar bedrijven de cellen der toekomstmaatschappij zullen zijn en 'de groeperingen van alle in één bedrijf tezamen werkende mensen de natuurlijke eenheden' [3], - zodat dus de man die in de textielfabriek de machines repareert bij de textielindustrie behoort en niet bij de metaalbewerkers - is ook buiten Rusland vanzelf naar voren gekomen.

---

1) Dit spreekt tegenwoordig vanzelf, doch twintig jaar geleden was dit zo klaarblijkelijk nog niet.
2) Men vergelijke: R. Rocker, 'Die Prinzipienerklärung des Syndikalismus'; Barwich, 'Das Rätesystem von unten auf'; K. Roche, 'Zwei Sozialisierungsfragen'.
3) Vorschläge aus Holland, 'Thesen über die Gewerkschaftsbewegung', in 'De Kommun. Internationale', hrg. vom Westeuropäischen Sekretariat der kommun. Int., no 4/5, 1920, blz. 16.

Onder de voorstanders v.h. Radenstelsel openbaart zich wederom een centralistische en een federalistische richting

De strijdvraag: 'Raden' of 'vakverenigingen' als regelende organen in het socialisme, is dus meer van technische dan van principiële aard; wat wèl principieel is, is de tegenstelling van beiden tot het staatssocialisme. De Radengedachte is aan het syndicalisme verwant, juist omdat dit de socialisering door de arbeiders zelf, in onmiddellijk verband met hun arbeid, altijd heeft voorgestaan. Onder de voorstanders van het Radenstelsel begint zich echter een centralistische richting te openbaren, die in Rusland sedert het voorjaar van 1918 sterker werd en in Duitsland o.a. bij de reeds meer genoemde F. Brandt (Syndikalismus und Kommunismus) tot uiting komt; in Brandt's theorie treedt alweer het kiesrecht in de plaats van het zelf-doen der arbeiders, alsof kiesrecht iets zou betekenen wanneer door het stelsel van centralisme zelf de critiek sluimerend bleef.

De 'kleinburgerlijke' oorsprong v.h. Fransche en Italiaansche Syndicalisme

Men is gewoon, met de syndicalisten af te rekenen door hen historisch te verklaren, door hun theorieën in verband te brengen met het 'kleinburgerlijk' karakter van Frankrijk en Italië. [1] Deze verklaring moge afdoende, dooddoende zijn voor enkele onderdelen, voor het syndicalisme als richting in het socialisme geldt zij niet, omdat dit van dieper oorsprong is. Het ontstond in Frankrijk en Italië; maar het had Europese betekenis als reactie tegen de compromis-politiek der sociaal-democraten, tegen hun passief wachten op de zelfontwikkeling der maatschappij naar het socialisme henen, tegen hun mechanische levensbeschouwing. 'De oude sociaal-democratische partijen' schrijft G.L. [2] in zijn artikel 'Die moralische Sendung der Kommunistische Partei' [3]. '...zijn in wezen zuiver burger-

---

1) Daar ook hier in Nederland het woord 'kleinburgerlijk' altijd als de meest afdoende bestrijding der anarchisten wordt beschouwd, zij hier even herinnerd aan het grote verschil tussen de kleine burgerij in Frankrijk omstreeks het midden der 19e eeuw, ten tijde van Proudhon, die nog een revolutionaire klasse was, en de tegenwoordige Nederlandse kleine burgerij, die toch waarlijk van alle 'anarchistische vrijheidsidealen' volkomen verlaten is! Geen klasse in Nederland hangt zo aan het gezag als de kleine burgerij.
2) Prof. Georg Lukács, Wenen.
3) 'Kommunismus', Zeitschr. der Komm. Int. für die Länder Süd-Europas, 1 mei 1920, pag. 485-486.

lijke partijen gebleven: compromis, kiezersvangst, goedkope demagogie, intrige, strebertum en bureaucratie behoorden even goed tot hun kentekenen als tot die der burgerlijke partijen... Een der gronden van het ontstaan en de aantrekkingskracht van het syndicalisme ligt zonder twijfel hierin: dat het de oude partijen zedelijk àfwees.' Bovendien heeft het uitbreken der proletarische revolutie in Rusland, dat economisch 'achterlijk' heette, ons wel doen zien dat deze samenhang van ontwikkelingsgraad van het kapitalisme en genaderd zijn tot socialisme zo eenvoudig niet is als men vroeger dacht; alleen de S.D.A.P. beroept zich nog steeds op de 'achterlijkheid' van Rusland. Meer dan dat: de strijd tussen syndicalisten en sociaal-democraten had blijvender betekenis dan die van een botsing die zich éénmaal voordoet; terecht zegt Rocker, dat de strijd tussen de autoritaire en anti-autoritaire socialisten in iedere phase in andere vormen opduikt. Telkens weer zien we het, dat de socialistische beweging in een bepaalde tijd vele kanten heeft (die niet elkaar in de tijd opvolgen, maar integendeel gelijktijdig aanwezig zijn), zoals een prisma vele vlakken; gelijk dan ook op het ogenblik philosophische stromingen die onderling tegenstrijdig zijn (materialistische en idealistische, rationalistische en anti-rationalistische) in het socialisme tot uiting komen.

Blijvende betekenis van het syndicalisme

Samenvattend kunnen wij dus zeggen, dat het syndicalisme allereerst de betekenis heeft gehad van waarschuwing tegen de verburgerlijking der sociaal-democratie. In de tweede plaats heeft het, in een tijd van rationalisme en mechanisme, de wilsfactor, de betekenis van het psychische element in de sociale strijd, naar voren gebracht. Ten slotte heeft het nieuwe gedachten ingedragen in het socialisme en het met nieuwe inzichten verrijkt: denk aan de directe actie, aan de algemene werkstaking, aan het verzet tegen de compromissen, aan de minachting voor de democratie (de heerschappij der onontwaakte meerderheid), aan de verplaatsing van het zwaartepunt van het politiek gevechtsterrein naar het economische.
Maar belangrijker dan dit alles dat zich zo laat opsommen, was wat er van hen uitging: niet dat zij over élan en overgave schreven, maar dat zij die hadden, was het heerlijke. Zij, die aan de intuïtie weer betekenis toekenden in de geschiedenis, zijn zelf het bewijs daarvoor geweest: intuïtief hebben zij gevaren en inzinkingen gezien en voorspeld, die aan de verstandelijken toen nog waren verborgen gebleven.
En juist hierom heeft het syndicalisme een heel andere en wijdere strekking dan die van een vakbeweging, die ereis in Frankrijk ontstond. In het verleden bracht het, zegt Pellou-

tier, 'un rajeunissement de la pensée socialiste', een verjonging der socialistische gedachte; maar verjonging door de elementen van impuls, opstandigheid, vrijheidsdrang, eerbied voor de minderheden en vrije groepering, vertrouwen op solidariteit en spontane offervaardigheid, is blijvend nodig. En zo hebben de kerngedachten van het syndicalisme blijvende betekenis.

Juni/Juli 1920

deel 2

syndikalisme en vakbeweging nu

klasse-organisatie

Als men het anarcho-syndicalisme in één zin zou kunnen samenvatten, dan zou men zeggen dat het inhield: 'alle macht aan de arbeiders in hun eigen klasse-organisaties'. Dit zinnetje vat alles, wat het anarcho-syndicalisme kenmerkt en wat het van de andere socialistische stromingen onderscheidt, samen. Maar om meer te zijn dan een rhetorische frase moet de term ' klasse organisatie' worden gedefinieerd en uitgelegd.

De organisatie van de klasse

Het wezen van een sociale klasse hangt bovenal samen met de rol die zij in de produktieverhoudingen speelt.
Proudhon heeft als een van de eersten aangetoond dat de sociale klassen bepaald worden door hun plaats in de economische tegenstellingen en dat het kenmerkende van de bourgeoisie haar bezit van de produktiemiddelen is, terwijl het proletariaat gekenmerkt wordt door de uitsluiting ervan en zijn loonafhankelijkheid. 'Uit het klassen-onderscheid volgt de klassentegenstelling'.
In deze strijd streeft elke klasse er van nature naar zich te organiseren ter verdediging van zijn specifieke belangen. De bourgeoisie streeft er als heerser naar zijn positie te handhaven en zijn voordeel te consolideren; het proletariaat probeert zijn levensniveau, zijn werkomstandigheden te verbeteren en gedeeltelijke of beslissende voordelen aan de bourgeoisie

te ontrukken. De klassenstrijd leidt dus noodzakelijk tot het bestaan van twee elkaar bestrijdende organisaties wier taak het is de specifieke belangen te verdedigen van elke klasse die zij omvat. Deze organisaties hebben gemeenschappelijke trekken, die wij nu zullen moeten omschrijven om daarna de verschillen van deze organisaties beter te begrijpen.

Een klasseorganisatie is een organisatie, die in een bepaald tijdsbestek, een sociale klasse geheel of gedeeltelijk omvat op basis van de rol die ieder individu speelt in zijn sociale relatie tot de produktie.
Wat wil dat zeggen?

a) Allereerst dat zij niet noodzakelijk een klasse in zijn geheel omvat: door enkele elementen kan dit worden verklaard, b.v. door ideologische redenen. Een individu kan zich door de invloed van de godsdienst, de opleiding etc. vergissen in zijn werkelijke belangen of zich heel eenvoudig helemaal niet bewust zijn van zijn werkelijke belangen.
De klasse-organisatie wordt vóór alles bepaald door het feit dat instemming niet verplicht is en dat de erkenning van zijn bestaan als klasse-organisatie bewust gebeurt.
b) Dit houdt vervolgens in dat het individu er niet zijn instemming mee betuigt of haar steunt als abstract individu, maar als hij bourgeois is, als bourgeois, en als proletariër als hij proletariër is. Een klasseorganisatie kan leden van de tegengestelde klasse omvatten, tenzij ze afstand doen van hun belangen als leden van deze klasse.

Een bourgeois en een proletariër kunnen theoretisch samen in een voetbalclub zitten omdat tegen een bal aantrappen noch de belangen van de bourgeoisklasse noch die van de proletariër raakt. Maar men kan geen lid zijn van een klasseorganisatie van de andere, deze ondersteunen of eraan deelnemen, zonder zijn eigen klassenbelang prijs te geven. Daarom kan men stellen:
In iedere samenleving waarin klassenstrijd bestaat, bestaan over het algemeen twee elkaar bestrijdende klasseorganisaties die op verschillende grondslagen zijn gebaseerd, omdat zij overeenkomt met verschillende klassebelangen en verschillende rollen met betrekking tot de produktie. Tussen deze organisaties kan er geen terrein van overeenkomst zijn, laat staan van samengaan, zonder dat dit inhoudt dat de overheerste klasse de belangen van de heersende klasse accepteert en dus zijn eigen klassebelangen ontkent.
En wat houdt dat nu weer in?
De bourgeoisie karakteriseert zich hierdoor: zij bezit, hetzij als individu hetzij kollektief, de produktiemiddelen. Deze produktiemiddelen verschaffen haar, dankzij de arbeidskracht van de loonafhankelijken die zij tewerkstelt, winsten die zij gedeeltelijk opnieuw investeert om er meer winst van te trekken, etc. Deze situatie heeft een zeker aantal zaken tot gevolg.

- De bourgeoisklasse heeft collectief gemeenschappelijke belangen doordat zij als klasse van het geheel der produktiemiddelen afhankelijk is.
- Maar omdat het nagestreefde doel de winst is en dit konkurrentie met zich meebrengt tussen individuele kapitalisten of tussen groepen kapitalisten op nationaal en internationaal niveau, probeert iedere bourgeois of groep bourgeois zich niet alleen tegen het proletariaat dat zij uitbuit op te stellen, maar ook tegen andere konkurrerende bourgeois of groepen bourgeois.
Dit wordt nog versterkt doordat de kapitalistische maatschappij zich in het algemeen ontwikkelt naar koncentratie van kapitaal in de handen van een steeds kleiner wordende groep, ten gevolge van de nationale en internationale konkurrentie.

Deze tegenstrijdigheid tussen de algemene belangen van de bourgeoisie in het algemeen en zijn bijzondere belangen zal grotendeels de vormen van zijn klasse-organisatie bepalen. En de bourgeoisie is inderdaad, omdat zij aan de ene kant te zeer bezig is met het behalen van zoveel mogelijk winst uit de uitbuiting van het proletariaat en te zeer wordt heen en weer geslingerd tussen zijn algemene belangen en zijn eigen belangen aan de andere kant, niet in staat om rechtstreeks en zonder tussenpersoon de algemene tegenstellingen van zijn machtstelsel op te lossen.
Zij moet dus haar toevlucht nemen tot een organisatie die in deze taak gespecialiseerd is: de Staat. De Staat is de specifieke klasse-organisatie van de bourgeoisie, die haar in staat stelt het proletariaat uit te buiten en die door macht of overreding de samenhang van het systeem in stand houdt. Het is een orgaan, dat gespecialiseerd is in politieke onderdrukking en economische regulatie. Hij werkt door substituering van de macht, dat wil zeggen dat de bourgeoisie haar belast met alles wat de bescherming en het behoud van haar algemene belangen omvat.
Maar hoe kan de bourgeoisie de Staat beheersen? Door diverse middelen, direct of indirect. Allereerst door het eenvoudige feit dat zij over de produktiemiddelen beschikt, een bezit dat de bron is van alle macht. En vervolgens door politieke controlemiddelen.
Het kapitalisme is geen star verschijnsel. Het is in voortdurende evolutie en zijn ontwikkeling heeft niet in alle landen dezelfde hoogte bereikt of dezelfde vorm aangenomen. De geschiedenis van zijn ontstaan, de graad van kapitaalsconcentratie zijn nergens hetzelfde. De politieke machtsvormen van de bourgeoisie - dat wil zeggen de manier waarop zij de Staat overheerst - verschillen dan ook.

- Tijdens het liberale kapitalisme in Frankrijk en Engeland in het eind van de XIXe eeuw valt het parlementaire systeem samen met een veelvoud van partijen. De verschillende frakties van de bourgeoisie hielden elkaar min of meer in evenwicht, zij kozen vertegenwoordigers uit die elkaar te lijf gingen in het Parlement (wetgevende macht) om de overheersing van dit Parlement en dus om de overheersing van de Staat. De politieke partijen, organisaties, die burgers om zich heen groeperen zonder rekening te houden met de klasse waartoe zij behoren - 'klassen-verenigende organisaties' - zijn een element die hen in de structuren van de bourgeoisklasse integreren.
  De strijd tussen de marxistische en bakoeninistische tendens in de Internationale Arbeidersassociatie had principieel onenigheden over dit punt ten grondslag. Moest men het proletariaat organiseren in structuren die van de bourgeoisie waren nagebootst - de partijen - en het ertoe brengen dat het meedeed aan het spel van de bourgeoisinstellingen: parlement, Staat? Of moest men het organiseren in klassestructuren die eigen aan het proletariaat zijn en een radicaal andere strategie aannemen?
- Met het monopolistische of transnationale kapitalisme van tegenwoordig (vooral in de Verenigde Staten) komt een 'presidentieel-parlementair' machtssysteem overeen, waarin het belangrijkste deel van de politieke macht is gekoncentreerd in handen van de uitvoerende macht en waar de wisseling van de macht wordt verzekerd door het tweepartijensysteem. Engeland en Frankrijk gaan naar dit systeem toe.
- Met het staatskapitalisme komt een machtssysteem van één partij overeen dat wordt overheerst door een staatsapparaat dat het gehele politieke en economische leven overheerst. Dat gebeurt nu in de U.R.S.S. De eigendom van de produktiemiddelen is niet individueel. Zij is in handen van de Staat die centraal en zonder enige kontrole bepaalt hoe de inkomsten worden aangewend, hoe wordt geïnvesteerd, hoe de sociale overproduktie wordt verdeeld. Het is een machtssysteem dat door een staatsburokratische klasse wordt beheerst. Deze klasse is oorspronkelijk samengesteld uit het oude Tsaristische staatspersoneel, waarvan een belangrijk deel zich in de 'socialistische' staat heeft geïntegreerd en de geradicaliseerde intelligentsia en de kleinburgers, die de kaders vormden van de bolsjewistische partij.

Deze drie voorbeelden vertegenwoordigen machtssystemen in verschillende fasen van kapitaalskoncentratie. In het eerste geval is het kapitaal verspreid, de Staat heeft praktisch geen economische rol en de diverse bourgeoisfrakties gaan elkaar te lijf om de leiding van de Staat. In het tweede geval is het

kapitaal meer gekoncentreerd, de zwakste frakties van de bourgeoisie zijn verwijderd of hebben zich met het grote monopoliekapitaal verbonden; de staat speelt een belangrijke rol in de economie: zij bestelt wapens, geeft tariefvoordelen, subsidieert, heft belastingen, etc.; economische en politieke macht blijven onderscheiden.
Bij het staatskapitalisme is de gehele politieke en economische macht gekoncentreerd in de handen van de Staat; het is de laatste fase van de kapitaalskoncentratie, het is de volmaakte staat, waarvan het apparaat, dat over alle macht beschikt, tegelijkertijd heersende klasse is.

Zo is de staat niet een reactionair orgaan omdat zij door de bourgeoisie wordt geleid, zij is het door haar bestaan zelf, omdat zij een orgaan van de bourgeoisie is. Een proletarische staat oprichten wil zeggen een apparaat oprichten dat alle macht aan zich trekt, waarop het proletariaat geen enkele kontrole kan uitoefenen. De enige oplossing voor het proletariaat is de vernietiging van de Staat en haar vervanging door zijn eigen klasse-organisatie.

Proletariaat en organisatie

Slavenhouders, feodalen, kapitalisten, alle uitbuitersklassen hebben zich georganiseerd om de ene manier van uitbuiten te vervangen door een andere. Het proletariaat, de klasse van voortbrengers bij uitstek, omdat zij niemand heeft om uit te buiten, organiseert zich om élke vorm van uitbuiting omver te werpen. Terwijl de bourgeoisie als overheerste klasse onder het Ancien Régime begonnen is de ekonomische kiemen van het kapitalisme tot ontwikkeling te brengen, omdat zij over de produktiemiddelen beschikte, kan het proletariaat geen enkele ekonomische kiem van het socialisme tot ontwikkeling brengen. De enige troef van het proletariaat in het kapitalistische machtssysteem is zijn organisatie, het bewustzijn van zijn klassebelang en zijn strijdbaarheid. De arbeiders zullen in dezelfde tijd - en met zoveel mogelijk vermijding van kinderziekten en improvisaties - de ekonomische en politieke organisatie van de samenleving moeten opbouwen uit niets anders dan hun bewuste wil om te veranderen en hun vermogen tot organiseren.

De klasse-organisatie van het proletariaat ontstond doordat de arbeiders met elkaar concurreerden om werk te krijgen. De vaststelling van het loon was 'vrij', de arbeider was 'vrij' om de prijs van de baas te accepteren of van honger om te komen: dus degenen die de laagste salarissen aannamen, werkten. Om de gevolgen van deze concurrentie te verlichten, hebben de arbeiders zich verenigd in de eerste vakbonden. Dat waren de eerste klasseorganisaties van het proletariaat want men sloot er zich

bij aan volgens criteria van objectief belang en vanuit de plaats die men in het produktieproces had: de bourgeois wordt automatisch buitengesloten. Deze organisatie verenigt de arbeiders eerst op hun werkplaats, waar zij voor alles aan de uitbuiting onderhevig zijn, daarna in de industrietak, op lokaal, regionaal of nationaal niveau etc., vervolgens de verschillende beroepen gezamenlijk, van de woonplaats tot het hele land...
Een dergelijke struktuur is juist de grondslag van de organisatie van het proletariaat als klasse, want zij verenigt de individuen als arbeiders en uitgebuiten, waarbij zij per definitie elke vertegenwoordiging van de bourgeoisie buitensluit.

Deze organisatie berust op geheel andere grondslagen dan de klasseorganisatie van de bourgeoisie. Als verdedigingsinstrument van de materiële belangen van de arbeiders vormt zij door haar geografisch bepaalde horizontale structuur en de door industrietakken bepaalde verticale structuur het organisatiemodel dat de Staat zal moeten vervangen.
De klasse-organisatie, stelt de klasse, die zij verenigt, op deze wijze in staat om zijn direkte belangen tegen de acties van de tegengestelde klasse te verdedigen.
Deze organisatie bestaat nu formeel of in embryonale staat:
- Formeel zijn het de vakbonden die afdoende de arbeiders groeperen op klassebasis, maar zij passen een strategie toe en verdedigen een politiek die strijdig is met de werkelijke belangen van het proletariaat en met de mogelijkheden die deze structuren hen bieden;
- In embryonale staat zijn het de verschillende komitees, die spontaan en voorlopig ontstaan bij belangengevechten: steunkomitees, stakingskomitees, strijdkomitees... of bij opstanden: sovjets, fabriekskomitees. Deze organen verschijnen altijd wanneer de permanente arbeidersstrukturen hun rol niet niet spelen en wanneer de arbeiders zelf over hun problemen kunnen beslissen met buitensluiting van kleinburgerlijke reservedirekties.

De nederlagen van het proletariaat in 1918-1919 in Rusland, in 1919 in Duitsland en Frankrijk, in 1920-1922 in Italië en in 1936-1938 in Spanje hebben geleid tot de versterking van de reformistische sociaaldemokratische en stalinistische stromingen in de arbeidersbeweging. Deze twee stromingen hebben gemeen, dat zij de arbeidersbeweging in twee organisaties verdelen, n.l. voor politieke strijd (partij) en voor ekonomische strijd (vakbond), een verdeling die noodzakelijk lijdt tot de onderwerping van de ekonomische organisatie aan de politieke organisatie, dat wil zeggen dat de georganiseerde arbeiders feitelijk worden onderworpen aan leuzen en belangen die buiten het proletariaat liggen. Vandaag bevinden zich de arbeidersmilitanten zich voor de volgende tegenstelling: er bestaan

formeel klasseorganisaties: de vakbonden, maar die hebben geen revolutionaire strategie en perspectieven, en organisaties die een revolutionair program hebben - of beweren te hebben - maar geen klassestruktuur hebben, de partijen.
Het is de taak van de arnarcho-syndicalistische beweging om deze tegenstrijdigheid te helpen oplossen door aan de arbeiders voor te stellen, dat ze alle problemen van de politieke en ekonomische strijd tegen de bourgeoisie en de opbouw van het socialisme in eigen hand te nemen en in hun klasseorganisatie.
Tegenwoordig heeft bovendien het onderscheid tussen organisatie van ekonomische strijd en organisatie van politieke strijd geen enkele zin meer in de ontwikkelde industrielanden waar de koncentratie van het kapitaal en de uitbreiding van de ekonomische rol van de Staat onmiddellijk op de politiek uitloopt.
In die zin is het anarcho-syndicalisme wel de enige klassetheorie van het proletariaat van de ontwikkelde industrielanden.

klasse-strategie

Wat is het Parlement? Wie beschikt over de macht?

In het vorige hoofdstuk hebben wij het begrip klasseorganisatie gedefinieerd en de nadruk gelegd op de verschillen tussen bourgeoisieorganisatie en organisatie van het proletariaat. Wij hebben onderstreept dat voor het proletariaat de problemen van de organisatie bijzonder belangrijk zijn want het beschikt binnen het kapitalistische systeem over geen enkele ekonomische grondslag voor zijn macht.
Maar zich organiseren op klasse-basis - d.w.z. op grondslagen die elke leiding over het proletariaat door elementen van buitenaf uitsluit - is niet voldoende: wij moeten nog bepalen welke aktie, welke doelstellingen op korte en lange termijn, welke perspektieven men zich voorstelt te bereiken. Kortom, welke strategie door het proletariaat moet worden toegepast als zij als klasse is georganiseerd. Terwijl wij ons hiervoor hadden bezig gehouden met het aantonen van tegenstellingen tussen de organisatie van de bourgeoisie en de organisatie van het proletariaat, zullen we hier de verschillen laten zien, die er bestaan tussen de verschillende linkse stromingen enerzijds en het anarcho-syndicalisme anderzijds.
Het is duidelijk dat de strategie en de problemen m.b.t. de organisatie met elkaar verbonden zijn. Maar de verschillende ideeën over organisatie worden niet abstract gesteld volgens

morele of andere beginselen, zij komen tegelijkertijd voort uit:
- de analyse die de verschillende stromingen maken van de politieke en ekonomische context waarin zij zijn geplaatst;
- de belangen van een klasse of bepaalde lagen daaruit.

In het algemeen en vooral bij politieke groepen heeft men ideeen en een strategie die overeenkomen met zijn klassebelangen.

1. De parlementaire aktie en de parlementaire verovering van de macht: de reformistische sociaaldemokratie.

Het anarcho-syndicalisme is tegen de parlementaire aktie en nog sterker tegen de verovering van het parlement door de arbeidersbeweging. Daarvoor zijn verscheidene redenen.
- Het parlementaire machtssysteem is een van de organisatiewijzen van de samenleving die berusten op de idee van de natie, nationale eenheid en gemeenschappelijke belangen tussen de verschillende lagen van de bevolking. Dit principe houdt dus geen enkele rekening met de verdeling van de samenleving in tegen elkaar strijdende klassen, enerzijds de bourgeoisie die de loonarbeid uitbuit en de produktiemiddelen bezit, anderzijds het proletariaat dat slechts leeft van de verkoop van zijn arbeidskracht. Omdat het parlementaire machtssysteem wil dat de bourgeois'vertegenwoordigers' van de arbeiders en die van de bourgeoisie samenwerken aan een zogenaamd gemeenschappelijke taak, omdat het ernaar streeft van de verlangens der klassen, die in werkelijkheid tegenstrijdig zijn, een 'synthese' te maken, beschouwen we het parlementaire machtssysteem als een klasseheerschappij, nl. van de bourgeoisie. Het systeem van parlementaire vertegenwoordiging is een wezenlijk 'demokratisch' vertegenwoordigingssysteem: maar het gaat hier om bourgeoisdemokratie. Dat wil zeggen dat zelfs in een stelsel, waarin de 'arbeiderspartijen' 51% van de vertegenwoordigers in het parlement zou hebben, juist het bestaan van 49% bourgeoisvertegenwoordigers plus het feit dat de arbeiders in het parlement niet zouden zijn vertegenwoordigd als arbeiders op klassegrondslag, maar als 'staatsburgers', er een bourgeoisvertegenwoordigingssysteem van zou maken. Het parlementaire systeem handhaaft het bourgeoisbeginsel bij uitstek van de substituering van de macht: Alles wat de arbeiders die willen deelnemen aan het politieke leven, kunnen doen is stemmen op een afgevaardigde op basis van een politiek program, waarover zij niet konden discussiëren. Deze afgevaardigde zal als hij is gekozen, gedurende heel de periode van zijn mandaat volkomen onkontroleerbaar zijn: 'Stem op mij en geef mij uw vertrouwen.'
- De andere reden van de oppositie van het anarcho-syndicalisme tegen de parlementaire aktie is dat zij volkomen ondoelmatig is gezien vanuit het proletariaat.

Maar zou men zeggen, nu is het Parlement waardeloos omdat de meerderheid die er zich in bevindt reactionair is. We moeten de meerderheid omverwerpen en een nieuwe meerderheid van socialistische afgevaardigden ervoor in de plaats zetten, die een program in praktijk zullen brengen, dat overeenkomt met de wensen van de arbeiders. Men kan evengoed zeggen: het parlementaire stelsel is in zichzelf demokratisch, alleen zijn huidige toepassing is het niet. Laten we aannemen dat de geëiste veranderingen kunnen worden gerealiseerd. Tot hoever zouden één of verscheidene partijen, die zeggen arbeiderspartijen te zijn, in het parlementaire kader kunnen gaan? Zal het grootkapitaal zich wettelijk laten onteigenen door een grondwettig gekozen kamer van afgevaardigden, zonder te reageren?

2. De gewelddadige verovering van de staat: de radicale sociaaldemokratie.

De andere stroming van de sociaaldemokratie, de revolutionaire tak, onderscheidt zich van de eerste door haar methoden van machtsovername. Zij is het eens met het anarcho-syndicalisme wat betreft de kritiek op de parlementaire methoden, maar zij prijst de verovering van de staat aan door een organisatie die op meer dan één klasse steunt (de partijen) die de hele produktie en het hele politieke leven zou beheersen en de klasseorganisaties onder haar leiding (vakbonden, sovjets, fabriekskomitees) zou kunnen gebruiken als het raderwerk, waarmee zij een uitgewerkte politiek kan overdragen, buiten de kontrole van de massaas. De strategie van de radicale sociaaldemokratie is dus slechts een variant van die van de reformistische sociaaldemokratie, die eveneens uitloopt op het overdragen van de macht en de politieke onteigening van de arbeiders.
Deze twee stromingen ontwikkelen in die zin idealistische ideeën over macht, dat wanneer het programma is bepaald door de hogere instanties van de partij, ze vervolgens aan het proletariaat wordt 'voorgesteld' om op basis van het gevraagde 'vertrouwen' te worden toegepast. Dit 'vertrouwen wordt goedgepraat door het feit dat partij 'X' of partij 'Y' de partij van de arbeidersklasse is, en wel omdat zij de juiste theorie heeft. Eenmaal aan de macht kan zij desnoods aan dit vertrouwen voorbij gaan.[1] In werkelijkheid komen onze ideeën over macht overeen met zeer reële klassebelangen, n.l. die van de kleinburgerlijke intelligentsia zonder andere historische perspektieven dan de leiding van het proletariaat in handen te hebben, en de belangen van de konservatieve Staatsburokratie, die er op uit is de internationale status-quo te handhaven.

3. Het anarcho-syndicalisme en het probleem van de macht.

Het is bij de marxistische tegenstanders van het anarcho-syndicalisme gebruikelijk om deze te verwijten dat 'ze het probleem van de macht niet stelt'.
Er zijn vele middelen, die de bourgeoisie in staat stellen haar politieke en ekonomische overheersing te handhaven, waaronder ideologische: pers, radio, TV, Kerk, etc. Maar het belangrijkste middel van de bourgeoisie, dat bij de uiteindelijke analyse beslissend is, is het leger, de politie.
Men kan de staatsmacht definiëren als het totaal van middelen dat wordt aangewend door een sociale klasse om een gegeven politiek organisatiesysteem en een stelsel van eigendom van produktiemiddelen te handhaven. Dat is het totaal van de middelen dat wordt aangewend om tussen twee met elkaar strijdende klassen een machtsrelatie te handhaven ten gunste van de heersende klasse. De strijd tussen die twee klassen, in dit geval de bourgeoisie en het proletariaat, zal, naarmate het proletariaat in staat is zijn belangen te verdedigen en voor het socialisme te strijden, uiteindelijk gesteld worden in termen van macht.
Men kan van de bourgeoisie niet verwachten dat zij zich zonder strijd overgeeft, noch dat zij zich overgeeft na een enkele nederlaag. Er zal een periode zijn, waarin de klassentegenstellingen zullen blijven bestaan, en dat houdt in dat het proletariaat middelen moet hebben om de bourgeoisie te beletten haar verloren posities te heroveren. Over deze middelen zullen wij het eens moeten zijn.
In de idealistische opvatting wordt de macht, die door een organisatie, die op meer dan één klasse steunt, gerechtvaardigd op grond van het feit dat deze organisatie 'beschikt over de korrekte interpretatie van de gebeurtenissen en gewettigd door het feit dat de partij de klassestruktuur van het proletariaat leidt.' De partij is de arbeidersklasse. Zonder de partij is de arbeidersklasse niets; het proletariaat vormt zich pas werkelijk als klasse in de partij, door de partij, want uit zichzelf kunnen de arbeiders niet tot socialistisch bewustzijn komen. De socialistische theorie 'is uit filosofische, historische en ekonomische theorieën ontstaan, die zijn uitgewerkt door geïnstrueerde vertegenwoordigers van de bezittende klassen, door de intellektuelen' (Lenin). Zonder de partij is het proletariaat slechts een massa; met de partij is zij werkelijk een klasse, dank zij de 'geïnstrueerde vertegenwoordigers van de bezittende klassen' en de 'meest geïnstrueerde' arbeiders die over de theorie van de arbeidersklasse, het klare bewustzijn van haar belangen en haar program kunnen beschikken. Wanneer de arbeidersklasse het niet met de partij eens is, vergist zij zich. De instellingen van de arbeidersklasse zijn slechts

van belang naarmate zij de partij meer in staat stellen haar te leiden. In deze subjektivistische en idealistische opvatting is de 'arbeidersmacht' een macht die aan anderen is overgedragen. De klasse-inhoud van deze stellingname is doorzichtig genoeg: het zijn machtsbegrippen die volkomen bourgeois zijn.
Wij hebben gezegd dat de Staat een politiek onderdrukkings- en ekonomisch reguleringsorgaan is, die werkt door overdracht van de macht: de bourgeoisie belast haar met al wat de bescherming van haar algemene belangen betreft. Wij hebben ook gezegd dat de bourgeoisie het staatsapparaat kan beheersen door het eenvoudig feit dat zij, op het niveau van het afzonderlijk kapitaal over de produktiemiddelen beschikt en ze rechtstreeks beheerst, dat juist is de bron van alle macht. De volledige verstaatsing van de produktiemiddelen zal er op uitlopen dat alle ekonomische en politieke macht in de handen van een organisatie komt die meerdere klassen omvat, hetgeen in andere woorden betekent dat de klasse-organisaties van het proletariaat enerzijds aan de staat ondergeschikt zijn, en dat ze anderzijds de produktiemiddelen slechts beperkt of helemaal niet kunnen beheersen.2)
De machtsoverdracht wordt dan kompleet, dat wil zeggen dat de arbeidersklasse als klasse feitelijk geen enkele macht bezit over het politieke apparaat, dat beweert haar in naam van haar belangen te leiden.3)
Het bezit van de produktiemiddelen door het proletariaat kan slechts kollektief zijn, het kan slechts bestaan door daadwerkelijk en rechtstreeks kollektief bezit en het beheer van de produktie door de arbeiders in hun eigen klasse-organisaties.
De arbeidersklasse kan slechts werkelijk 'de macht' bezitten in de hierboven gestelde betekenis, wanneer zij het bewind voert over het geheel van de sociale aktiviteit binnen haar eigen klassestrukturen, en dat verstaan wij onder vernietiging van de Staat. Het gaat niet meer om overdracht van de macht maar om het organiseren van een beslissingsproces vanaf de rechtstreekse demokratie van de basis door middel van dwingende lastgeving. Dat juist is de grondslag van het idee van zelfbeheer.
Dat betekent dat de arbeiders in hun klassestruktuur op verschillende niveaus afgevaardigden aanwijzen die de opdracht hebben om kollektief genomen, kollektief toegepaste en kollektief gekontroleerde beslissingen ten uitvoer te brengen.
Schematisch gezien stellen drie kriteria ons in staat te bepalen welke klasse aan de macht is:

- Wie beschikt over de wapens en waar? De arbeiders in hun klassestrukturen (klassebewapening) of 'burgers' in staatsstrukturen (waarbij de klassebewapening wordt vervangen door politieagenten?)4)
- Wat is de rol van de klassestrukturen van het proletariaat aan de basis in de organisatie van de produktie en in de bepaling welke richting zij zal nemen?5)

- Hoe wordt het algemene bestuursorganisme samengesteld? Komt het voort uit de klassestrukturen van het proletariaat door afvaardiging met dwingende lastgeving of niet? 6)

De arbeidersklasse kan slechts meester zijn van haar eigen lot wanneer zij zelf heel het raderwerk van de samenleving bestuurt: dit bestuur kan slechts kollektief zijn, dat wil zeggen dat de verschillende instanties van de sociale organisatie slechts uit de boezem van de arbeidersklasse kan voortspruiten en door haar gekontroleerd moet worden. Elke andere opvatting over het socialisme, die het 'vertrouwen' van het proletariaat in een minderheid betekent, die zich tot leiding uitroept vanwege een 'juiste theorie' is slechts gericht op het behoud van een bourgeoisorde onder andere vorm. 7)
Wie het anarcho-syndikalisme verwijt 'dat het niet het probleem van de macht stelt' verwijt het in werkelijkheid, dat het dit probleem niet op het terrein van de bourgeoisie, maar op dat van het proletariaat stelt.

vakbondsmodellen

Het alternatief tussen jakobijns socialisme (of een minderheid van beroepsrevolutionairen die het staatsapparaat leidt en zijn programma aanwendt om de klassestrukturen van het proletariaat te dirigeren) en het libertair socialisme (of het proletariaat dat zichzelf leidt in zijn eigen klassestrukturen), geeft verschillende niveaus aan waarop de industriële maatschappij, de klassenstrijd en het proletariaat zich hebben ontwikkeld. In zijn kindertijd zal de arbeidersklasse uiteraard een voogd zoeken in de meest geradikaliseerde lagen van de intelligentsia. Op volwassen leeftijd zal ze zich wenden tot zelfstandige aktievormen en zal ze de band met de intelligentsia pas accepteren wanneer deze niet alleen aan haar strijd deelneemt, maar ook aan haar materiële situatie, dat wil zeggen, wanneer zij proletariseert.8)
Als het anarcho-syndikalisme een grote rol aan de spontaneïteit van de arbeiders toekent, dan wil het zeggen dat de arbeiders kollektief in staat zijn om hun eigen revolutionaire theorie uit te werken. Dat betekent dus geenzins, dat voorbereiding, organisatie voor de strijd, wordt ontkend. In onze tijd komt duidelijk aan het licht dat de arbeiders nog onvoldoende

voorbereid en onvoldoende georganiseerd zijn voor deze revolutionaire taken.

De vakbeweging: een kapitale inzet.

In de ontwikkelde industriële maatschappijen is het politieke belang van de vakbeweging overwegend. Geen enkele linkse politieke groepering kan op ontwikkeling aanspraak maken, als ze geen politiek heeft die ook bij de vakbeweging ingang vindt: geen enkele van deze groepen kan op een groots opgezette politieke aktie aanspraak maken als zij een van de bestaande vakbewegingsapparaten niet beheerst of bezielt. Dat is een van de principiële feiten van de huidige politieke werkelijkheid.
De geïndustrialiseerde landen hebben verschillende vormen van vakbeweging ontwikkeld, die samenhangen met de bijzondere voorwaarden van het ogenblik en de omgeving en met de grotere of geringere heftigheid van de klassenstrijd. De strategie van de revolutionaire beweging moet zich dus aan die verschillende historische ontstaansvoorwaarden aanpassen; wij zullen dan ook, met aanduidingen en schematisch, de verschillende vakbewegingsmodellen zoals ze nu bestaan behandelen. We zullen zien dat men onmogelijk een algemeen waardeoordeel kan geven over 'de' vakbond - vóór of tegen - en dat het werkelijke probleem daar niet zit. Nog eens, we moeten niet oordelen in termen als 'goed' of 'fout' maar het bestaan van de vakbeweging in een goed omschreven ekonomische en politieke kontekst bezien, ook op wereldschaal, en beredeneren wat met de krachten, waarover de revolutionaire beweging beschikt, de aktiemogelijkheden zijn.
Tussen de klasse-organisaties die het proletariaat in de loop van zijn geschiedenis heeft geschapen, kan men over het algemeen twee kategorieën onderscheiden:
- De blijvende organisaties, die voor elke opstandige en revolutionaire beweging reeds aanwezig zijn (vakbonden).
- De tijdelijke organisaties die spontaan tijdens het verloop van de strijd worden geschapen naar de behoeften van het moment en die in het algemeen daarna verdwijnen: dat kan gaan van een stakingskomitee tot een arbeidersraad.

Wij stellen deze strukturen niet tegenover elkaar, want zij zijn principieel van dezelfde aard; want door hen organiseert het proletariaat zich (geheel of gedeeltelijk) als klasse en handelt het als afzonderlijke klasse. Juist daardoor organiseren en handelen de arbeiders op de grondslag van objektieve belangen (dat ze belangen hebben sluit trouwens niet uit dat ze ook ideeën hebben). De organisaties verschillen in de voorwaarden van hun ontstaan. Wanneer men, zoals sommigen doen, de sovjets met alle revolutionaire deugden opzadelt (er is geen sovjet, we kunnen dus dromen...) en de vakbeweging met alle ondeugden, dan vergeet men dat ze zich beide in totaal verschillende his-

torische, politieke en ekonomische konteksten voordoen: de vakbonden komen in geïndustrialiseerde maatschappijen op en stellen het proletariaat in staat, zich te organiseren voor de dagelijkse strijd, waarin geen enkel revolutionair perpektief op zeer korte termijn kan worden nagestreefd. Deze blijvende organisatie heeft een objektief revolutionaire rol. De sovjets verschijnen in Rusland, in een weinig ontwikkeld land, waarin de arbeidersbeweging niet is georganiseerd, waar praktisch geen vakbonden bestaan.
Het reformistisch of revolutionair karakter van deze organisaties komt niet uit hun aard voort, die is gelijk: het hangt af van het moment waarop zij verschijnen en op de voorwaarden waarin zij verschijnen. Dat de vakbonden onder het ontwikkelde kapitalisme reformistisch zijn geworden is niet aan hun karakter te wijten, evenmin als men de sovjets kan verwijten dat ze in de U.S.S.R. in de staat zijn geïntegreerd. Oordeelt men hierover oppervlakkig, dan vergeet men dat tal van historische oorzaken, evenals de politieke en ekonomische wereldkontekst, de werkelijke oorzaken zijn die het karakter van die organisaties bepalen. Bovendien is de belangrijkste vergissing die bepaalde 'erkende kritici' van het syndikalisme maken, dat zij de analyse van het karakter van de vakbeweging en de analyse van de politieke machten die de vakbonden leiden en beheersen, verwarren en door elkaar halen.
De vakbeweging is een organisatievorm, waarin per definitie slechts de loonarbeiders worden gegroepeerd. Naarmate deze arbeiders tegelijkertijd sterker zijn verenigd door het bewustzijn van hun gemeenschappelijke belangen en het bewustzijn van hun zelfstandige aktiemogelijkheden - kortom door een syndikale ideologie - des te moeilijker worden de georganiseerde arbeiders de onbewuste werktuigen van een politiek, die buiten hun organisatie wordt uitgewerkt door de minderheden die hen leiden. Zonder deze ideologie, die het anarcho-syndikalisme is, is de vakbeweging een inerte vorm, die slechts kan worden begrepen, wanneer wij de leidende frakties analyseren, die slechts 'syndikalist' zijn, voorzover zij de vakbeweging gebruiken als ondersteuning van hun politiek.
Momenteel is er geen vakbeweging, er zijn slechts vakbondsmodellen, vakbewegingspraktijken, die overeenkomen met belangen buiten de vakbeweging, buiten de arbeidersbeweging.
Welke zijn dat?

Het sociaal-demokratische model.

Het sociaal-demokratische model wordt gekarakteriseerd door de taakverdeling: de partij behoudt zich de politieke aktie voor, zij brengt de individuen samen om de macht te veroveren; de vakbond belast zich met de akties voor de eisen van het dagelijks

bestaan, zij organiseert de massa op het laagst mogelijk rekruteringsniveau[9]: hoe meer aanhangers de vakbond heeft, des te effektiever is de kontrole van de partij over de massaas.
Tussen de reformistische sociaaldemokratie en de geradikaliseerde sociaaldemokratie bestaat er bij dat vakbewegingsmodel, wat de betrekkingen tussen partij en vakbond betreft, geen verschil, omdat zij namelijk in iets anders verschillen n.l. in hun idee over de verovering van de macht.
Laten we slechts opmerken dat de Leninisten het begrip 'sovjet' introduceerden, waarvan Lenin toen hij 'Wat te doen?' schreef, het ontstaan niet kon vermoeden. Zij die vandaag claimen tot de sovjetbeweging te behoren, brengen slechts de stellingen van Lenin over de 'korporatieve bonden' in 1902 daarop over, die als volgt kunnen worden samengevat: hoe lager het rekruteringsniveau, hoe meer mensen erin zijn, des te beter beheerst men de massaas.[10 en 11]

Het trade-unionistische model.

Het trade-unionistische model, dat in Engeland ontwikkeld is, maakt op geen enkele manier openlijk gewag van klassenstrijd.
De twee doeleinden die ze proclameert, de industriële demokratie en de deelname van de loonarbeiders aan het beheer van de genationaliseerde industrieën, maken er een nuttig werktuig van voor de klassensamenwerking. Het syndikalisatieniveau is zeer hoog: dit vakbewegingsmodel is volledig geïntegreerd in het systeem, de vakbondskontributies worden rechtstreeks door de baas op het loon ingehouden en voor de bonden gereserveerd.
Het trade-unionistische model heeft de betrekkingen tussen partij en vakbond van de sociaaldemokratie omgekeerd: juist de britse vakbonden hebben de arbeiderspartij geschapen om de vakbondsakties te ondersteunen.
De duitse vakbonden, die op zekere punten het trade-unionistische model nabij komen, hebben het gezamenlijk beheer door werkgever en vakbeweging tot een extreem niveau doorgevoerd. Onlangs zijn er maatregelen genomen om het beginsel van arbeidersinitiatieven in de grote bedrijven uit te breiden. Het beheer van deze akties zou de taak zijn van de vakbonden, maar deze mogelijkheid werd door de werkgevers verworpen, want dat zou van de vakbonden de grootste kapitalisten van het land hebben gemaakt...

Het model van de amerikaanse vakbonden.

Hoezeer het trade-unionistische model ook in het kapitalistische systeem is geïntegreerd, ondanks alles blijft het een zekere vorm van scheiding, zo niet van klassenstrijd handhaven. Bovendien vormt het een stut voor de politieke partijen die

zich voor 'sociale hervormingen' hoe huiverig dan ook, verklaren. Zelfs dat is bij de amerikaanse vakbonden niet het geval. De vakbonden steunen het kapitalisme openlijk. De vakbondsleiders zijn zakenlieden zoals anderen die marchanderen met stakingen en lonen, en voor wie de onderdrukking van de loonarbeider de minste zorg zal zijn. Bovendien is de vakbeweging in de V.S. een kostbare hulp geworden voor het amerikaanse imperialisme; Arthur Goldberg, amerikaans afgevaardigde in de Verenigde Naties, vatte dan ook de beginselen met betrekking tot de internationale politiek van de A.F.L.-C.I.O. (de amerikaanse overkoepelende vakcentrale) als volgt samen:
'De kommunistische penetratie in de vrije landen tegenhouden, de kommunistische overheersing, waar zij bestaat, te niet doen, de amerikaanse legermacht handhaven op een hoogte die overeenkomt met een harde evaluatie van de kommunistische aanvalsmogelijkheden en de ekonomische en militaire mogelijkheden van de vrije wereld versterken om zowel op militair plan als op het plan van de propaganda de kommunistische agressie te weerstaan.'
In 1948 had John Steelman, assistent van president Truman op het kongres van de A.F.L. verklaard: 'De vertegenwoordigers van de amerikaanse arbeid behoren tot de beste voorsprekers van onze goede wil in het buitenland.'

Het Staatssyndikalisme.

In de systemen, die men politiek in het algemeen als 'totalitair' omschrijft en die machtsstelsels zijn, waarin de koncentratie van het kapitaal in handen van de Staat zeer ver gevorderd, zo niet voltooid is, en ook in de diktatoriale regimes, is de vakbondsbeweging een geïntegreerd deel in het Staatsapparaat. Zij zorgt ervoor dat de Staat de arbeidersklasse kan inlijven, zodat zij haar tot in de kleinste details kan beheersen, elke eis kan beletten en haar uitbuiting kan rationaliseren. Zelfs in zijn uiterlijke vorm verliest de vakbond zijn klasse-karakter. Terwijl de meest reformistische vakbonden, al hebben zij elke verwijzing naar de klassenstrijd prijsgegeven, ondanks alles een zekere vorm van klassescheiding blijven handhaven, is het Staatssyndikalisme organisch aan de leidende klasse gebonden.
Enerzijds is het vakbond-lidmaatschap verplicht of nagenoeg verplicht, anderzijds zijn de loonarbeiders en de werkgevers (de staat of partikulieren), de uitgebuiten en de bestuurders van de ekonomie, gelijk georganiseerd in dezelfde strukturen, en speelt de Staat de rol van scheidsrechter.

Het anarcho-syndikalistische model.

Dit is het enige model, dat men werkelijk als syndikalistisch

kan beschouwen, voorzover de vakbewegingsakties, die zichzelf genoeg zijn, niet van enige invloed van buiten afhankelijk zijn: de vakbond is de steunpilaar, de drijfriem van niemand dan zichzelf. Dat houdt uiteindelijk in dat er een vakbewegingsdoktrine bestaat - het anarcho-syndikalisme - die het streven van de arbeiders om zich te organiseren en te handelen, in hun eigen klasse-organisaties en voor hun eigen verantwoording, tot uitdrukking brengt.
Het grondbeginsel is eenvoudig: de arbeiders organiseren zich, strijden en bouwen op in hun eigen klasse-organisaties, hetgeen inhoudt dat de ideeën over taakverdeling tussen ekonomische en politieke strijd, die uiteindelijk bourgeoisbegrippen zijn, worden voorbijgestreefd. Iedere opvatting over proletarische aktie, die de politieke beslissingen buiten de organisatiestrukturen van het proletariaat wil leggen en buiten diens direkte kontrole, is door de bourgeoisie geïnspireerd.
Men kan gemakkelijk zien dat alle vakbewegingsmodellen die van het syndikalisme geen doktrine, geen zelfstandige en uitsluitend proletarische organisatie en aktievorm maken, slechts met syndikalisten de naam en de vorm gemeen hebben: want feitelijk zijn het slechts manieren waarop de bijzondere lagen van de bourgeoisie, de kleinburgerij, de intelligentsia of de Staatsburokratie, aangepast aan de bijzondere omstandigheden, de arbeidersbeweging overheersen. Deze lagen kunnen slechts hoop koesteren om de macht te grijpen, - of te behouden - door zich aan de leiding van de massa-organisaties van het proletariaat te stellen.

drie doelstellingen op korte termijn

Wanneer men de parlementaire weg van de reformistische partijen uitsluit, dan is de keuze waarvoor wij staan beperkt tot de jacobijnse oplossing, die door de erfgenamen van het leninisme wordt voorgestaan, en die van de libertairen. De eersten, die door de schemaas van de russische revolutie worden gehypnotiseerd, passen op de ontwikkelde industriële maatschappij dezelfde handelwijze toe als de bolsjewieken in een onderontwikkeld Rusland toepasten, dat werd overheerst door het imperialisme en waar het zich in embryonale staat bevindende proletariaat geen blijvende organisatietraditie had. Zij zien niet dat hun schemaas, die men kan toepassen in weinig geïndustrialiseerde maatschappijen, niet overeenkomen met de sociale strukturen van de ontwikkelde industriële landen. Bovendien verschillen de typische politieke machtsvormen van de bourgeoisie radikaal,naargelang het maatschappijtype waarmee men te maken heeft.
De mythe van de verovering van het Winterpaleis waarmee onze bolsjewiki van vandaag leven is karakteristiek voor de revolutie van de XIXe eeuw: men neemt de zetel van de centrale macht stormenderhand in en alles is gefikst. Tegenwoordig zijn de zaken iets ingewikkelder. Al wordt de macht over het algemeen gecentraliseerd, zij beschikt over regionale instellingen die ware miniatuurstaatjes zijn en over hun eigen onderdrukkings- en bestuursmiddelen beschikken. De samenhang van het politieke

apparaat en zijn uitgestrektheid sluiten elke revolutionaire aktie van het putschistische type uit en maakt een interne ontbinding, die vergelijkbaar is met hetgeen in Rusland is gebeurd en die juist de oktoberrevolutie heeft doen slagen, voor het moment weinig waarschijnlijk.[12].

1. De huidige voorwaarden.

De neobolsjewiki van vandaag vergissen zich heel eenvoudig in revolutie en wel op drie uitgangspunten:
- Vanuit hun theorie, die paradoxaliter stelt, dat zij de theorie van een klasse (het proletariaat) is maar die is uitgewerkt door individuen van een andere klasse, de bourgeois-intellektuelen.
- Vanuit de organisatie die een klasse-organisatie heet te zijn, maar geleid wordt door individuen van een andere.
- Vanuit de politieke strategie, die pretendeert naar de vernietiging van het kapitalisme te leiden, maar in feite de revolutie dirigeert naar de hoogste koncentratievorm van het kapitalisme: het Staatskapitalisme.

Daarin laat het leninisme, ondanks het arbeideristisch vernisje dat het bedekt, zijn ware aard zien: het is de theorie van de klasse van de garadikaliseerde kleinburgerlijke intelligentsia, die niet de mogelijkheid heeft om tot de eigendom en de macht te komen in het kader van een maatschappij die wordt beheerst door het - nationale en buitenlandse - monopoliekapitaal en die slechts perspektief ziet in het staatskapitalisme en het oligargische bezit van de produktiemiddelen. In hun pogingen om hun strategie aan de ontwikkelde industriële samenlevingen aan te passen hebben de neobolsjewiki heel eenvoudig het denkbeeld van de sovjets overgeplant om ze in Westeuropa op te hemelen. Laat ons herinneren wat C. Ridel in 'Le Libertaire' van 17 juli 1937 schreef:
'... bleek het denkbeeld van soldaten- boeren en arbeiderssovjets in Rusland voor de hand liggend, onvermijdelijk omdat iedere andere organisatievorm nu eenmaal niet bestond, dat is niet het geval in de landen waar de arbeidersbeweging zich in een minimum van wettigheid heeft weten te ontwikkelen en waar diepgewortelde groepsvormen bestaan, die een overheersende rol zullen spelen in de ontwikkeling van de revolutionaire strijd...
Van onze kant geloven wij dat de revolutionaire militanten in het proletariaat thuishoren, tussen de arbeiders die in vakbondsgroepen zijn georganiseerd. Al mag dat misschien op lager plan staan, opportunistischer zijn of weinig te maken hebben met bepaalde vaststaande principes, in ieder geval is het de enige manier om zich te binden met het proletariaat, het te beïnvloeden, om er eisen ingang te doen vinden die beantwoorden aan de gegeven omstandigheden en niet om taktieken te verdedigen die,

al probeert men er een 'wetenschappelijke' kwalifikatie aan te geven, er niet minder verkeerd en ontoepasbaar om zijn.'
Maar Ridel was geen naïveling. Hij wist hoe de vakbondsapparatsjik kon heersen:
'wanneer het burokratische apparaat op een dergelijke manier druk uit zou oefenen dat het automatisch elke eis of elke opstand zou verstikken, dan is het niet uitgesloten, dat men een revolutionaire aktie buiten de vakbond om aan de dag kan zien komen en bijgevolg nieuwe proletarische groepsvormen zien ontstaan.' 13)

2. Welke vormen?

Wij verdedigen niet de vakbond als organisatievorm uit beginsel en vallen ook niet principieel andere organisatievormen aan. Onze stellingname is gebaseerd op twee feitelijke konstateringen:

1) Een belangrijk deel van het proletariaat is momenteel in de vakbonden georganiseerd. Deze vakbonden hebben nog steeds het vertrouwen van een belangrijke massa arbeiders en de invloed van de vakbondsbeweging gaat het enge kader van zijn aanhang ver te buiten. Bovendien is de situatie nog niet zo dat het onmogelijk is om een revolutionaire beweging in de vakbeweging op gang te brengen.
2) De fundamenteel strategische positie van de vakbond voor alle politieke groepen die haar leiden of naar haar leiding streven maakt het onmogelijk, dat een strijdperk, dat even belangrijk is voor de tegenstanders van het anarcho-syndicalisme, kan worden prijsgegeven.

Wij bedrijven dus geen vakbondsfetichisme. Was in Spanje de syndikale struktuur het revolutionaire werktuig van het proletariaat, in Rusland waren de anarchistische militanten niet in de vakbonden, maar in de fabriekskomitees. Momenteel laten de omstandigheden de schepping van een anarcho-syndicalistische konfederatie niet toe... Voor een konfederatie moeten er al federaties zijn en voor federaties moeten er eerst syndikaten zijn. Kameraden, die van alle stukjes een anarchistische konfederatie naar model van de spaanse C.N.T. proberen op te bouwen pakken het probleem van de verkeerde kant aan. Bovendien gaan ze juist tegen alle lessen van de franse arbeidersbeweging in en proberen zij, zoals de Leninisten met Rusland, op Frankrijk een historisch proces over te planten, dat typisch spaans is: de spaanse C.N.T. is gegroeid in zeventig jaar strijd, aangezet door de spaanse sektie van de Internationale op een terrein dat daarvoor, politiek gezien, maagdelijk was. In Frankrijk zijn momenteel de voorwaarden heel anders.
De taktiek van tal van gauchisten - enkele anarchisten inbegrepen - baseert er zich op dat bestaande reformistische en stalinistische organisaties voorbijgestreefd zullen worden: op een dag zullen de arbeiders er tabak van hebben en de burokraten naar de Mokerhei sturen; en dank zij de verlichte leiding van partij X die geduldig zijn uur afwachtte, of wel door de gratie van een even bruuske als spontane openbaring, zullen zij de revolutie maken. Jammer genoeg is te vrezen dat dit idyllische tafereel nimmer werkelijkheid zal worden.
Wanneer bij de bankstakingen, de LIP-staking en tal van andere de stalinisten zijn 'voorbijgestreefd' en de reformisten relatief zijn geneutraliseerd dan komt dat doordat jarenlang een voortdurende aktie is gevoerd in de vakbondsstrukturen. De aktie binnen deze vakbondsstrukturen tast het reformistische of burokratische karakter van de nationale organisaties, die erbij betrokken zijn, niet aan. Maar zij heeft aangetoond, dat ze de onvermijdelijke voorwaarde is om het 'voorbijstreven' van de arbeidersburokratieën een kans te geven: een taaie en voortdurende militante arbeid.

Wij hebben al herhaalde malen onze mening gegeven over militanten van uiterst links die para-syndikale strukturen scheppen:
'.. door micro-organismen te scheppen die parallel gaan met de massa-organisaties, plaatsen de maoïsten zich in de marge van de beweging. Zeker, in deze kleine kernen bestaat er beslist een exemplarische arbeidersdemokratie, maar in het algemeen gaat de strijd er niet door vooruit. Een enorme hoeveelheid militante energie wordt zo verspild en ondertussen speelt dit in de kaart van lieden, die in de arbeidersbeweging proberen haar van de strijd voor de demokratie af te leiden. Het is zeker gemakkelijker met enkele maten een strijdkomitee op te richten, waarin men vrijuit de meest verschillende problemen kan bespreken onafhankelijk van de konkrete perspektieven die daaruit voortkomen, dan zich te wijden aan een hard, ondankbaar en op lange termijn gericht werk in de bestaande massa-organities om de arbeidersdemokratie uit te breiden.'

3. Pas je aan aan de bestaande strijdvoorwaarden.

Sedertdien zijn de maoïsten volledig van taktiek veranderd omdat zij oproepen om zich bij 'de revolutionaire vakbondsoppositie' aan te sluiten, waarbij zij met een term spelen, die zij zich valselijk toeëigenen. Wat ons aangaat, wij verdedigen geen organisatievormen krachtens abstrakte opvattingen, maar vanwege de werkelijke voorwaarden van de momenteel aanwezige klassenstrijd en vanwege de reëele kracht waarover we beschikken, hetgeen tot de volgende konklusies leidt:

- Wij zijn allerminst in staat om door een struktuur, die gescheiden is van de massabeweging, een 'voorbijstreving' van de arbeidersburokratieën te leiden.
- Als er zich een krisissituatie zou voordoen, dan zouden we

geen revolutionaire beweging op een algemeen plan op gang kunnen brengen, maar enkel in bepaalde sektoren.
- De huidige politieke perspektieven laten de gedachte toe dat de onderdrukking van de vakbondsleidingen tegenover revolutionairen zal gaan toenemen. Vooral bij de C.G.T., maar ook bij de C.F.D.T., waarover tal van militanten zich illusies maken. De enige manier om aan deze situatie het hoofd te bieden is, dat men isolement vermijdt. Het enige argument waarvoor burokraten gevoelig zijn is nu eenmaal de macht.

Al is ondertussen de vakbondsbeweging verregaand geburokratiseerd en onderworpen aan invloeden van frakties die er het werktuig van hun politiek maken; al is alle aktie op het niveau van hun leiding onmogelijk, in de basisstrukturen is het laatste woord nog niet gezegd: vakbondafdelingen, lokale bonden, bedrijfsraden en soms departementale bonden. Daar is het soms mogelijk een revolutionaire aktie te voeren, is het mogelijk om zich met sukses tegen de reformisten te weer te stellen. Bovendien is het belangrijk om in deze basisstrukturen te ageren, om het vakbondswerk tegen de reformisten te bezielen. Laat men hen zonder strijd het terrein, dan geeft men hen alle vrijheid om de arbeidersstrijd ondergeschikt te maken aan elektorale belangen. Het moment is nog niet gekomen om de strijd in de vakbeweging op te geven. Integendeel...

kies niet de verkeerde vijand

'Zonder organisatie is basiskracht geen werkelijke macht.' zei Bakoenin. 'De vraag is niet', zo zei hij erbij 'of men weet dat de arbeiders in opstand 'kunnen' komen, maar of ze in staat zijn om een organisatie op te bouwen die hen de middelen geeft om tot een eindoverwinning te komen - geen voorbijgaande overwinning, maar een blijvende die de laatste zal zijn'. Nu het probleem duidelijk is gesteld, laten we de vraag over het thema 'moeten we ons al dan niet organiseren' aan de erkende diskussieavondjes over. 'Wat men er van zegt, het bestaande heersende systeem is sterk, niet door zijn idee en zijn intrinsieke morele kracht, die nihil zijn, maar door heel de mechanische, burokratische, militaire politie-organisatie van de Staat, door de wetenschap en de rijkdom van de klassen, die er belang bij hebben haar in stand te houden.' (Bakoenin)
Het proletariaat kan de burokratische en militaire politie-organisatie van de staat niet bestrijden als ze zelf niet is georganiseerd.

1. De konkurrentie.

In het kapitalistische systeem is de arbeidskracht van de proletariër koopwaar zoals elke andere, die aan de golfslag van vraag en aanbod onderhevig is, en aan de wetten van de konkurrentie. De konkurrentie die de arbeiders bij hun werk tegen el-

kaar opzet is het meest afdoende wapen van de bourgeoisie tegen het proletariaat. Het loonstelsel houdt een 'vrije' overeenkomst in tussen de loonarbeider en zijn werkgever: de baas stelt de prijs vast die hij bereid is te betalen voor de arbeidskracht van de arbeider, de arbeider is 'vrij' die aan te nemen of te weigeren. De konkurrentie van de arbeiders uit zich doordat de werkgever de arbeider aanneemt die bereid is het laagste loon te aksepteren.
De eerste organisatievormen van de arbeidersklassen streefden ernaar tegen die konkurrentie te strijden, waarbij ze een zo groot mogelijk aantal arbeiders verenigden om hun isolement tegenover de baas te breken. Waren ze georganiseerd, dan besloten ze hun arbeidskracht niet meer beneden een bepaalde prijs te verkopen. Het voornaamste wapen van de arbeiders is in deze strijd de staking: 'Wie weet wat iedere eenvoudige staking voor leed en offers voor de arbeiders betekent? Maar de stakingen zijn noodzakelijk; zij zijn noodzakelijk omdat het zonder dit middel onmogelijk is de massaas op te wekken voor een sociale strijd, het zou zelfs onmogelijk zijn om ze te organiseren. Staking is oorlog, en de volksmassaas organiseren zich slechts tijdens deze oorlog en juist daardoor, want zij maakt de arbeider los van zijn isolement, los van de eentonigheid van zijn doelloos, vreugdeloos en hopeloos bestaan.' (Bakoenin)
Momenteel moet iedere stellingname tegenover het vakbondswezen uitgaan van objektieve feiten en niet van vrome wensen. Welnu, het enige objektieve kriterium om te bepalen of de vakbeweging nog een positieve rol speelt is te weten of zij ondanks haar huidige aftakeling feitelijk nog een belemmering vormt voor de konkurrentie van de loonafhankelijken bij hun werk, of ze het isolement tegenover de werkgever blijft beperken. Onbetwistbaar blijven de vakbonden, zo goed en zo kwaad als ze het doen, deze rol handhaven. Dat hangt niet af van het idealisme en de welwillendheid van de vakbondsburokratieën, maar van de grenzen waarbuiten ze niet kunnen gaan als ze hun posities willen handhaven. Het is gemakkelijk om de 'slechte reformistische burokraten' te stellen tegenover de 'goede arbeiders'. Intellektueel is dat een comfortabele stellingname. Maar zij die de vakbeweging het liefst zouden zien verdwijnen, met het argument dat elke blijvende organisatie van het proletariaat onmogelijk zou zijn, zouden de arbeidersbeweging een eeuw terug zetten, de konkurrentie en het isolement van de arbeiders weer oproepen, de arbeiderskrachten weer verstrooien in een massa van min of meer autonome komitees tegenover een georganiseerd en zeer gecentraliseerd stel bazen. Dat is een stellingname met revolutionaire woorden, maar in feite de meest reaktionaire die men zich kan voorstellen.

2. Het laagste niveau...

Dit belet ons niet om vast te stellen dat de bestaande vakbeweging een hoe langer hoe geringere mobilisatiekracht en strijdbaarheid heeft en meer en meer onderworpen is aan het verkiezingsopportunisme. Het vakbondsreformisme heeft de arbeidersbeweging tot een algemene demobilisering gebracht, tot een passiviteit die alleen zijn tegengegaan door geïsoleerde of wilde stakingen, die steeds met zorg werden gekanaliseerd. Tegen deze passiviteit heeft het anarcho-syndikalisme zich altijd te weer gesteld.
Maar om een nieuwe weg te vinden, moeten we niet alleen handelen, we moeten de betekenis van deze stand van zaken en van wat het praktisch inhoudt begrijpen.
In een verslag van het 28e kongres van de CGT in 'Révolution Prolétarienne' van mei 1972 zet de schrijver uiteen wat er achter de oproep van de vakbondsleiding schuilt om een 'klassevakbond, een vakbond van massaas, een demokratische vakbond' te vormen:
- 'Van de klasse zijn' betekent dat we de leiding van de Communistische Partij erkennen.
- 'Een massa-vakbeweging maken' betekent dat we in de vakbeweging slechts de loonstrijd tot ontwikkeling brengen en de propaganda en werving brengen tot op het niveau van het kleinst mogelijke klasse-bewustzijn.
- 'Demokratisch' betekent dat het werk wordt verdeeld: de basisbonden houden zich bezig met de looneisen op de werkplaats, de federatie met de kollektieve overeenkomsten, de konfederatie met de konfederale politiek.

Deze konstatering tekent volkomen het sociaaldemokratische vakbondsmodel zoals dat momenteel in Frankrijk de boventoon voert. Deze stellingname bestrijden we juist door een nieuwe revolutionaire dynamiek in de vakbond op te wekken.
Wij stellen vast dat de werving en de propaganda van de bonden meer en meer samengaan met de partijen die achter het 'Gemeenschappelijk Program' staan [14]: dat wil zeggen, dat zij een beroep doen op de 'kleine luyden' die getrapt worden door de 'grote heren' en niet op klassenkenmerken, op het klassenantwoord van de arbeiders. Dat betekent, dat wanneer men in de tussenlagen van de bevolking wil gaan werven, de middenklassen, men verplicht is om de themaas prijs te geven, die gebaseerd zijn op klassekriteria terwille van meer algemene themaas...
Dat kan men met name zien aan de hoeveelheid werk die de CGT verricht om bij het hoger personeel vaste grond te vinden. Al verscheidene jaren, parallel aan de opening van de Communistische Partij naar de middenklassen staat de toenadering tot het hoger personeel van de openbare diensten en van de privésektor bij de CGT op de eerste plaats.

Praktisch brengt dat met zich mee dat de CGT niet alleen bij het hoger personeel, maar ook in de arbeidersklasse zelf antiproletarische stellingen verdedigt: hiërarchie van de ambtenfunkties, ongelijkheid van de lonen, verhoging in percenten, etc. Kortom, de verdediging van de 'specifieke' leidende funkties en van de onaantastbaarheid van haar voorrechten. Het syndikaat 'als klassegroep in zijn zuiverste betekenis' waarover Pierre Besnard sprak, is daar wel ver vandaan. De verkiezingen worden door de arbeidersklasse duur betaald.

3. Organiseer je.

Om zich tegen deze toestand te weren, moeten de revolutionaire arbeiders zich organiseren en de organisatie van het proletariaat versterken. Maar dat betekent niet voor ons, dat we een ledenwerfkampagne gaan voeren om postzegels te verkopen en kaarten uit te delen. Het gaat niet om het werven van passieve leden, maar om het vormen van militanten.
Als de vakbond de klasse- en massaorganisatie van de arbeiders is, verstaan wij daaronder, dat het de organisatie is van de bewuste arbeidersklasse en -massa. Lange tijd hebben de anarchisten en de revolutionaire syndikalisten zich gebogen over het probleem: massaorganisatie of organisatie van agiterende minderheden. Gedurende die tijd maakten de Stalinisten zich zonder moeite van de CGT meester.[15] Zij hadden een oplossing: de massaorganisatie, geleid dóór de aktieve minderheid. Dat is ook eenvoudig. De anarchisten die heel hun aktie op de 'eigen organisatie' vastpinden lieten de vakbonden in de steek en de revolutionair-syndikalisten, die vastzaten aan het Charter van Amiens[16] en aan het apolitieke karakter van de vakbond waren volledig machteloos tegen de infiltraties door de frakties.
De arbeidersklasse zal eerst dan zijn georganiseerd, wanneer ze niet alleen haar klassestrukturen weer zal hebben opgebouwd maar wanneer ze ook en vooral in deze klassestrukturen het hoogste niveau van revolutionair klassebewustzijn zal hebben bereikt. Dat betekent dat de arbeiders zich organiseren voor doeleinden die de eenvoudige ekonomische eisen te boven gaan. Dat kan slechts door de ekonomische en de politieke strijd, de deelgevechten en de algemene strijd voor de tot stand brenging van het socialisme, tot één strijd te maken, door de organisatie van de arbeidersklasse te laten beantwoorden aan de huidige voorwaarden van de klassenstrijd. De huidige verdeling van het proletariaat in politieke en ekonomische organisaties wordt verregaand voorbijgestreefd door het koncentratieniveau van het kapitaal in handen van de Staat, die snel elke ekonomische eis tegen de baas verandert in politieke strijd tegen de Staat.
Welnu, hoe meer de verdeling ekonomie-politiek uit de tijd blijkt te zijn, des te meer proberen de reformistische organisaties

haar te benadrukken om de verkiezingen als enige uitweg te propageren en zo meer en meer de klassenstrijd te ontkennen. Weigert men de strijd aan te binden tegen het stalinisme en het reformisme in de klassestrukturen die door hen worden beheerst, dan geeft men hen de vrije hand om hun politiek voort te zetten die de arbeidersklasse ondergeschikt maakt aan de politiek van deelname aan de bourgeoisstaat.
Maar al moeten we de beperking van de klasse-organisatie van het proletariaat tot de loutere ekonomische strijd bestrijden, wij moeten ook de stelling bestrijden dat elke loonstrijd leidt tot de onderwerping van het proletariaat aan het kapitaal. Het ene is de kapitulatie voor de bourgeoisie door de ontkenning van de klassenstrijd, het andere is evenzeer een kapitulatie door de ontkenning van alle bestaansmogelijkheid van een blijvende organisatie van de arbeidersklasse. Brengen wij die zin van Pierre Monatte in herinnering, die het had over het herstel van de eenheid van de vakbeweging in 1936 en zei, dat wanneer zij 'in handen van de stalinisten is gevallen, het bepaald niet onnuttig is om na te gaan waarom. En men zou dan ijverige lieden vinden naast anderen die hun duimen zitten te draaien of die hoog van de toren blazen.'
Laten we hen, die vandaag nog hun duimen zitten te draaien en van de toren blazen en hun onmacht theoretiseren, in herinnering brengen, dat de kritiek op de arbeidersburokratieën geen doel op zichzelf inhoudt, maar dat zij als doel heeft, een konkreet alternatief voor het reformistische slop te propageren, door perspektieven naar voren te brengen, doelstellingen die ons in staat stellen loonstrijd te voeren, door materiële verworvenheden tot ontwikkeling te brengen, door ze te binden aan een strijdpolitiek op lange termijn voor de tot stand brenging van het socialisme. Want dat schijnt niet voor iedereen duidelijk: men moet niet de verkeerde vijand pakken; de vijand, dat zijn de bazen, de bourgeoisie en de staat.
De eerste voorwaarde in de strijd is, dat het proletariaat zijn organisatie tot ontwikkeling brengt.

demokratie

Vakbondsdemokratie betekent demokratie binnen de vakbond, dat wil zeggen: binnen een permanente organisatie van arbeiders, die dus die meerderheid van arbeiders, die niet georganiseerd is, buitensluit.
Arbeidersdemokratie gaat de begrenzingen van de vakbond te boven en strekt zich tot het geheel van de klasse uit. Binnen een bedrijf slaat zij op álle arbeiders van het bedrijf.
Enkele militanten stellen deze vormen van demokratie tegenover elkaar, doordat ze het één stellen boven het ander. Wij nemen de gelegenheid te baat om te laten zien wat dit verschil werkelijk inhoudt.

Demokratie is een magisch woord. 'Wie beslist?', 'hoe besluit men?', maar ook 'wat besluit men?'
In een demokratisch debat heeft men het recht te bepalen waarover men spreekt en wordt men niet beperkt tot uitspraken over beslissingen die 'boven' zijn genomen. Wij kennen maar al te goed die algemene bijeenkomsten van arbeiders in de hall, waarin enkele honderden, ja zelfs duizenden overeind staan om te luisteren naar 'leiders' die ons inlichten wat ze besloten hebben. Wanneer het eindelijk na een opeenvolging van redenaars die speciaal daarvoor zijn gerangschikt komt tot het 'goed, nog vragen?', alleen enkele sterk gemotiveerde individuen spreken, worden die snel van de tafel geveegd en volgt het 'en nu stemmen'. Wij kennen ook die bijeenkomsten van georganiseerden in de

werktijd, die dus niet wordt uitbetaald, waarin de vakbondsleiders drie kwartier gaan praten en waarna snel in een kwartiertje de rest wordt afgeraffeld, omdat de arbeiders geen zin hebben om teveel geld te verliezen. En de volgende dag merkt men tot zijn verbazing dat er een motie is aangenomen...
De gedachte dat deze praktijken bewust worden bedreven door 'stoute burokraten' die zich 's morgens bij het opstaan reeds verkneukelen bij de gedachte, dat ze heel de dag de arbeiders gaan verraden, is te gemakzuchtig.
Vaak gebeurt het dat een militant of een hele afdeling op een volslagen burokratische manier wordt uitgesloten. Het komt voor dat een arbeider of een kaderlid door de baas wordt ontslagen tot onverhuld genoegen van de verantwoordelijken van de vakbond in dat bedrijf, met het argument dat 'er al weer een rotzooitrapper minder is'.
Met dergelijke methoden moet men niet alleen de reformisten en ook niet de stalinisten etiketteren. Zij zijn de logische konsekwentie van de kunkurrentie die groeperingen, die meer dan één klasse omvatten en buiten de vakbonden staan, elkaar aandoen om de leiding te nemen en te behouden. Momenteel zijn de 'revolutionaire' frakties in de minderheid. Zij maken dus van arbeiders- en vakbondsdemokratie een strijdpunt. Maar de geschiedenis leert dat als de macht gegrepen is, de demokratische praktijken op wonderbaarlijke wijze verdwijnen en plaats maken voor manipulaties om de konkurrentie te verwijderen. Dat is volkomen verklaarbaar. De organisaties, die meer dan één klasse omvatten (partijen) reserveren als aparte groep de politieke aktie voor zichzelf. De klasse-organismen van het proletariaat worden niet gezien als zelfstandige organismen van de strijd van het proletariaat. Zij scheppen voorwaarden die de fraktiestrijd om de leiding van de klasse-organismen noodzakelijk maken. In deze strijd houdt geen demokratie stand. Men verwijdert de konkurrentie met alle middelen, des te doeltreffender naarmate de machtsverhouding gunstiger is.
Dat de frakties elkaar zo fel bestrijden kan eenvoudig worden verklaard, doordat de leiding van de partijen over de ekonomische strijdorganismen van het proletariaat voor hen een noodzakelijke voorwaarde is om een politiek van enig niveau in de arbeidersbeweging op gang te brengen. Deze fraktiegevechten bewijzen hoe de organisatie-opvattingen van die groepen, die blijven steken bij de praktijk van de arbeidsverdeling, onvoldoende is: als organisatie van de ekonomische en politieke strijd die kenmerkend is voor de XIXe eeuw, van de kindertijd van het proletariaat. De burokraten van de basisstrukturen van de vakbond - die het klappen van de zweep zo'n beetje kennen, maar vergeleken met hun kameraden in het kader en de verbondsraad nog naïvelingen zijn - gaan niet bewust tot vuiligheidjes over. Zij zijn de werktuigen van een vakbondsopvatting uit een bepaalde

tijd en bepaalde omstandigheden, de werktuigen van een vakbondsmodel van de reformisten en de revolutionaire marxisten. Feitelijk komt van het alternatief dat de revolutionaire marxisten voorstellen uiteindelijk hierop neer, dat zij zich als een reservedirektie opwerpen, op precies dezelfde grondslagen als de huidige fusie- of likwidatie-direkties.
Juist door deze impasse te doorbreken, door de arbeiders te betrekken in de strijd voor de vakbonds- en arbeidersdemokratie, door tegenover de burokraten volkomen andere grondslagen en handelingen te stellen, brengt men de organisatiebeginselen van een revolutionair syndikalisme tot ontwikkeling.
Men kan de arbeidersdemokratie kenmerken volgens de volgende kriteria:

1) De arbeidersvertegenwoordigingen worden rechtstreeks door de arbeiders en de employés op de werkplaats gekozen;
2) De vertegenwoordigers worden gekontroleerd en zijn herroepbaar door de arbeiders die ze kiezen;
3) De arbeidersdemokratie omvat alle arbeiders zonder onderscheid;
4) Ze doorbreekt de verzuiling van arbeiders in beroepskategorieën doordat zij ze verenigt op basis van de belangen van de hele arbeidersklasse;
5) De genomen besluiten strekken zich verder uit dan de eisen op korte termijn;
6) Elke niet-proletarische vertegenwoordiger en elke leiding van buitenaf wordt buitengesloten.

Deze zes punten bevatten heel de historische ervaring van het proletariaat op het terrein van de demokratie. Het is een doelstelling waarvoor elke anarcho-syndikalist vecht. Maar men kan haar slechts bereiken wanneer men zich realiseert wat voor belemmeringen deze verwerkelijking in de weg staan.

Wat houdt arbeiders- en vakbondsdemokratie in?

Tal van belemmeringen staan de praktijk van de arbeiders- en vakbondsdemokratie in de weg. De belangrijkste zijn het bazenstelsel en de staat. De verdeling van de arbeiders, veroorzaakt door de veelvuldige rangindelingen, de loonschalen, de illusies die door radio, pers en televisie worden opgeroepen, is erop gericht om de solidariteit van de proletarische klasse te breken. Maar er zijn andere hindernissen, die in de arbeidersbeweging zelf liggen. Zij zijn verbonden aan de tegenstellingen binnen de beweging en aan de invloedsstrijd van bepaalde sociale lagen om zich de leiding van de massa-organisaties toe te eigenen.
Wij hebben de gelegenheid gehad om het politieke en strategische belang van de vakbeweging voor die talrijke politieke frakties, die zich als leiding van de arbeidersbeweging

opwerpen, te beschrijven. Dat ligt aan tal van faktoren, waarvan de belangrijkste is, dat 20% georganiseerde arbeiders een politiek gewicht hebben die hun aantal zeer ver te boven gaat. Leidt men deze 20%, dan leidt men de arbeidersbeweging.[17]
In het algemeen onthult het aksent dat op die twee demokratische vormen, arbeiders- of vakbondsdemokratie, wordt gelegd, welke positie verschillende groeperingen in het algemeen innemen ten opzichte van de leiding van de klasse-organisaties van de arbeidersbeweging. Wanneer men de leiding heeft, spreekt men over vakbondsdemokratie en vakbondsdiscipline, en toont men zich terughoudend tegenover strukturen van 'arbeidersmacht', stakingskomitees, steunkomitees, etc. Heeft men de leiding niet dan stelt men veeleer de arbeidersdemokratie en zijn strukturen op de voorgrond tegenover de vakbondsdemokratie. Deze toestand is niet alleen heden ten dage zo. Voordat zij de volledige kontrole had over alle klasse-organismen van het russische proletariaat, moest de bolsjewistische partij tijdens de Revolutie voorzichtig spelen om de kontrole over de vakbonden en fabriekskomitees te winnen: 'De bolsjewiki speelden toen op twee terreinen, ze probeerden hun invloed uit te breiden in zowel de vakbonden als de komitees; en toen het nastreven van dit dubbele doel een dubbele tong vereiste, schrokken ze er niet van terug, daarmee te spreken. In de vakbonden die nauw gekontroleerd werden door de mensjewiki eisten de bolsjewiki uitgebreid zelfbestuur voor de fabriekskomitees, in de vakbonden die ze zelf beheersten, toonden ze eindeloos veel minder belangstelling voor deze zaak.' (Maurice Brinton, 'Les bolscheviks et le contrôle ouvrier' in 'Autogestion et Socialisme', nr 24-25).
Voor bepaalde lieden is de term 'arbeidersdemokratie' overal toepasbaar. Men belijdt arbeidersdemokratie zoals men vroeger naar de mis ging. Men kan studentenvergaderingen in de universiteit de arbeidersdemokratie zien praktiseren en hoe minder arbeider ze zijn, des te pietluttiger gebeurt het. Dat komt omdat 'arbeidersdemokratie' niet meer betekent 'arbeiders die onderling demokratisch zijn', maar 'individuen van alle klassen die uitroepen dat ze tot de arbeidersbeweging behoren en vrijuit spreken'. Dit soort arbeidersdemokratie is eenvoudigweg de leuze van de lagen van de geradikaliseerde intelligentsia die proberen de werkers van de invloed van de huidige arbeidersburokratieën los te maken om ze aan hun belangen te onderwerpen.

Arbeidersdemokratie en klassebewustzijn.

Om onze kritiek over verkeerde opvattingen over arbeiders af te ronden, zullen we een karakteristieke tegenspraak van de sociaaldemokratische opvatting van het arbeidersbewustzijn te

berde brengen, die zij gemeen heeft met de revolutionaire marxisten, de reformisten en de stalinisten. Volgens deze opvatting ontstaat het politiek bewustzijn bij de arbeiders door de bemiddeling van een minderheid, die de wetenschap van het proletariaat bezit. Omdat zij opgeleid is, komt deze minderheid dus voort uit de bourgeoisie, vandaar de opbouw van organisaties van meer dan één klasse die de lijn gaan bepalen die het proletariaat moet volgen. Het partijprogram en zijn politieke strategie zijn niet het resultaat van stemming. Zij zijn niet demokratisch, maar wetenschappelijk. Zij worden bepaald met verwijzing naar het marxisme, de wetenschap van het proletariaat:
'De theorie van Marx is de objektieve waarheid. Volgt men deze theorie, dan komt men meer en meer de waarheid nabij terwijl men door het volgen van welke andere weg dan ook men slechts tot verwarringen en tot dwaling kan geraken. De filosofie van het Marxisme is een blok staal en het is onmogelijk om één enkele van zijn veronderstellingen, één enkel essentiëel deel, in twijfel te trekken, zonder zich van de objektieve waarheid te verwijderen, zonder in de leugens van de reaktie en de bourgeoisie verstrikt te geraken... Wil men een nieuwigheid in de filosofie ontdekken, dan toont men dezelfde armoede van geest als wanneer men een nieuwe waardenwet of een nieuwe theorie van de grondrente wil ontwerpen.' (Lenin, Materialisme en empirokritiek). 'Het orthodoxe marxisme', aldus Lenin, 'heeft geen enkele wijziging nodig, noch in zijn filosofie, noch in zijn theorie over de politieke ekonomie, noch in zijn politieke konsekwenties' (N. Valentinov, 'My talks with Lenin').
De vraag van de demokratie in de partij is volkomen bijkomstig, laat staan demokratie binnen de arbeidersklasse. Als de arbeidersklasse het marxisme herkent als zijn theorie, kan zij zich niet vergissen. Het enige probleem, hoe de gebeurtenissen volgens de marxistische theorie te vertalen, wordt gemakkelijk opgelost, omdat:
'De klassen worden geleid door de partijen, en de partijen worden geleid door individuen, die men leiders noemt... dat is het ABC, de wil van een klasse kan worden verwezenlijkt door een diktatuur, de sovjetdemokratie is absoluut niet onverenigbaar met de diktatuur van een individu... Wat telt is een eenheidsleiding, dat de diktatoriale macht van één man wordt geaksepteerd... Alle frazen over gelijkheid van rechten zijn slechts dwaasheden.' (Lenin, Oeuvres Complètes dl 17)

Arbeidersdemokratie en zelfbestuur van het proletariaat.

Alle lyrische verklaringen over de demokratie achterwege gelaten, kan de eis voor arbeidersdemokratie tot weinig worden teruggebracht:
1. Voor de leidende frakties betekent het demokratie binnen

'uitgebreide' (in verhouding tot de vakbond) arbeidersstrukturen over kwesties van ekonomische looneisen.
2. Voor minderheidsfrakties is het de mogelijkheid om binnen deze strukturen de arbeiders richtingen voor te stellen die daarbuiten gaan. De vrijheid dus voor de arbeiders om tussen verscheidene politieken te kiezen die ze niet zelf hebben uitgewerkt. Dat is parlementarisme.

De politieke akties van het proletariaat wordt niet gewaardeerd als een voortdurende en kollektieve schepping die voortkomt uit de praktijk van de klassenstrijd. Zij wordt beoordeeld naar de ruimte die het geeft voor het aanhangen van een partijprogram. Deze ruimte bepaalt de taktieken en de leuzen. Bijvoorbeeld in april 1917 legt Lenin de bolsjewistische partij de leuze 'alle macht aan de sovjets' op, dus de leuze van de russische anarchisten. Eenmaal aan de macht vervangen de bolsjewiki de gekozenen uit de sovjets door funktionarissen, benoemd door de staat. Zoals Trotzky op het volgende kongres zei: 'De partij is verplicht om zijn leiding te handhaven, wat ook de arbeidersklasse zelf tijdelijk voor bedenkingen moge hebben. De diktatuur is niet op elk moment gebaseerd op het formele beginsel van de arbeidersdemokratie'.
Het debat tussen arbeidersdemokratie en vakbondsdemokratie wordt gerechtvaardigd door het bestaan van permanente arbeidersorganisaties en het bij gelegenheid opkomen van voorlopige strukturen. Kiest men, dan kiest men een organisatievorm (en als de voorlopige strukturen blijvend worden, wordt het probleem opnieuw gesteld). Als men er naar streeft de meest vérstrekkende arbeidersdemokratie te bereiken, zoals wij die hebben bepaald, dan dwingen de huidige stand van zaken in de klassenstrijd, en het politieke en strategische belang van de vakbeweging ons om vast te stellen dat het voornaamste obstakel voor de arbeidersdemokratie binnen de arbeidersbeweging is: het ontbreken van demokratie in de vakbeweging.
Door hun macht en hun uitgebreidheid kunnen de vakbondsapparaten, wanneer zij dat willen, elke poging van arbeidersdemokratie tot een illusie maken. Ook al stoten enkele burokratische vuiligheden arbeiders van hun vakbond of van het hele vakbondswezen af, nieuwe bevolkingslagen komen voortdurend op de arbeidsmarkt: jongeren, vrouwen, boeren, gastarbeiders, die allen best de massaas kunnen worden die door burokraten worden gemanipuleerd. Deze groepen zijn een dubbele voorsprong voor de reformistische vakbondsleiding: zij kunnen gemakkelijker in opstand komen tegen arbeidsvoorwaarden die hun duidelijker 'abnormaal' voorkomen, en het ontbreken van traditie en kennis van de arbeidersbeweging, waardoor de vakbondspraktijken hen als onwrikbaar toeschijnen.[18]
Bij bepaalde ultra-linksradikale groepen, waarvan de deelnemers voor het merendeel nooit in de praktijk kunnen vaststellen hoe

'abnormaal' het werk aan de lopende band is, staat als een paal boven water dat de arbeiders zich aan de vakbonden zullen onttrekken: 'Op zekere dag zullen de arbeiders zich rekenschap geven dat de vakbond een orgaan is van de bourgeoisie, en dan zullen ze revolutie maken.' Zij zijn het met ons eens, dat de vakbondsleiding de arbeidersdemokratie verhindert, maar zij willen liever dat we wachten tot de vakbond totaal is geburokratiseerd en uiteindelijk in de steek wordt gelaten.[19]
Zo gaat het streven naar onmiddellijk resultaat samen met het meest absolute fatalisme, het 'alles ineens' met het 'nooit'. De afwachtende stellingnamen van de ultra-linksradikalen gaan samen met die van de reformisten à la Bernstein. Vandaag loopt de strijd voor arbeidersdemokratie via de strijd voor vakbondsdemokratie.

Konklusie

Moeten de anarcho-syndikalisten op grond van deze analyse hun aktie ontwikkelen in de permanente of de voorlopige strukturen? De anarcho-syndikalistische militanten bevinden zich dáár waar de arbeiders het beste de klassenstrijd kunnen voeren. De anarchistische militanten zijn zich fel aan het organiseren om het reformisme en het parlementarisme van de sociaaldemokratie en het stalinisme voorbij te streven. Waar arbeiders strijden, strijden óók de anarcho-syndikalisten om de beginselen van de zelfstandige organisatie van het proletariaat en de strijdwijze van het revolutionair syndikalisme tot ontwikkeling te brengen.
Ondanks de verschillen in de praktijk, die worden opgelegd door verschillen in de situatie heeft de anarchosyndikalistische beweging één vast doel: de schepping van een blijvende organisatie van het proletariaat op klasse-grondslag, die de ekonomische strijd zal verbinden en waarin de arbeidersklasse zélf, door de dagelijkse praktijk van de klassenstrijd, zijn revolutionaire strategie en zijn politieke strijd zal ontwikkelen.
Het is een illusie om te hopen dat de arbeidersklasse in zijn geheel op korte termijn zich bij de rangen van het georganiseerde proletariaat zal voegen. Maar of dit binnen of buiten de vakbonden om gebeurt, het is onze taak om de rechtstreekse demokratie tot ontwikkeling te brengen, d.w.z. de beslissingsmacht bij de arbeiders zélf op elk niveau, de beslissingsmacht over alle problemen van hun politieke aktie en hun loonstrijd, en bij de arbeiders alléén.
Als het socialisme een probleem van leiding is, dan is dat een probleem van diktatuur, dus van ondemokratie; wanneer daarentegen het socialisme, zoals we weten, een probleem van bewustzijn is, dan is demokratie onmisbaar. Uiteindelijk is de demokratie niet alleen een manier van funktioneren; zij is geen keuzevraag.

De demokratie is een noodzakelijk middel voor de zelfopvoeding van de arbeiders, en daarom is zij een voorwaarde voor de opbouw van het socialisme.

NOTEN

1) Trotzky over de 'arbeidersoppositie', een in 1921 verboden fraktie van de Bolsjewistische partij: 'Zij hebben gevaarlijke parolen naar voren gebracht... zij hebben gesteld dat de arbeiders het recht hebben om vertegenwoordigers te kiezen boven de partij. Alsof de partij het recht niet zou hebben om zijn diktatuur te bevestigen, zelfs wanneer deze diktatuur tijdelijk in strijd zou zijn met de veranderlijke luimen van de arbeidersdemokratie...'
2) Trotzky in 'Terrorisme en kommunisme': 'Op dit tijdstip worden de vakbonden de belangrijkste ekonomische organen van het proletariaat aan de macht. Juist door dit feit geraken zij onder de leiding van de kommunistische partij. Dat zijn niet alleen beginselkwesties van de beroepsrevolutionairen, het zijn ook serieuze konflikten die plaats kunnen hebben binnen deze organisaties en die het Centraal Comité van onze partij zal moeten oplossen.'
3) En ook: 'De arbeider kan met het sovjetbestuur niet marchanderen; hij is ondergeschikt aan de Staat, hij is er in al zijn relaties aan onderworpen omdat het zijn Staat is.'
4) Zo kan men het begin van de burokratische kontrarevolutie in Rusland in 1918 plaatsen op het moment waarin de arbeiders in de sovjets werden ontwapend voor de vorming van het Rode Leger...
5) ... en op het moment waarop (in april 1918) de bolsjewistische regering alle macht aan de plaatselijke sovjets onttrok, en dat was de werkelijke oorzaak dat de sovjets door de arbeiders in de steek werden gelaten.
6) Alexandra Kollontaj: 'De Arbeidersoppositie', 1920: 'De burokratie is niet alleen voortgekomen uit de ellende, zoals kameraad Zinovjef ons tracht te verzekeren, en is ook geen weerslag van de blinde gehoorzaamheid aan de hogeren die uit het militarisme voorkomt, zoals anderen verklaren. Het verschijnsel heeft een diepere oorzaak... Het kwaad dat de burokratie sticht ligt niet alleen in de papiermassa zoals enkele kameraden ons willen doen geloven, wanneer zij de diskussie over 'het bezielen van de sovjetinstellingen' willen beperken, maar zij zit vooral in de manier waarop men problemen oplost: niet door een uitwisseling van meningen of door pogingen van alle betrokkenen, maar door formele besluiten die in centrale instellingen worden genomen door een enkele of een heel klein aantal personen en kant en klaar naar de basis worden overgebracht, terwijl de personen die er rechtstreeks bij betrokken zijn, volledig worden uitgesloten. Een derde beslist op uw plaats over uw lot: dát is feitelijk de burokratie.'

7) Het gaat er niet om dat we elke theorie verwerpen door een te gemakkelijke en ook te wijd verspreide anti-intellektuele reflex. De theorie over de arbeidersbeweging is, in tegenstelling tot de bewegingen van de 'leninisten' een kollektieve schepping van het proletariaat waarin de intellektuelen een belangrijke rol kunnen spelen door haar te formuleren, haar uiteen te zetten en toe te lichten. Maar in werkelijkheid vinden zij niets uit. Sterker nog, zij kunnen grove vergissingen begaan: als Lenin stelt: 'de geschiedenis van alle landen bewijst dat de arbeiders uit eigen kracht slechts tot reformistisch bewustzijn kunnen komen.' Wat te doen? generaliseert hij zijn eigen beperkte visie: namelijk over het nauwelijks bestaande russische proletariaat, en laat hij zich inspireren door een boek over het engelse syndikalisme, dat hij in die tijd zojuist gelezen heeft en geschreven is door (de reformistische Fabian) Webb. Welnu, een belangrijk deel van de franse, spaanse, italiaanse en amerikaanse arbeidersbeweging sprak dit juist op dat moment met hun feiten tegen.
8) In het NUB van 10 mei 1974 (jrg 23, nr 16) behandelt Michel van Nieuwstad o.a. het probleem van de verhouding studenten-arbeiders in twaalf stellingen.
De probleemstelling rond het begrip 'proletarisering' en de begripsverwarring, die daarover bij Maoïsten en C.P.N.-ers is ontstaan, wordt uiteengezet in stellingen 6 a-c. Het ziet ernaar uit, dat het bij publikatie in een studentenblad niet zal blijven. In ieder geval kan men ervan opaan, dat S.O. met proletarisering niet de schijnvormen bedoelt, zoals ze door M.v.N. zijn gekritiseerd. (noot v.d.vert.)
9) 'De arbeidersorganisaties voor de ekonomische strijd moeten beroepsorganisaties zijn. Elke sociaaldemokratische arbeider moet zoveel mogelijk deze organisaties steunen en er aktief in werken. Goed. Maar het is niet in ons belang om te eisen dat alleen de sociaaldemokraten lid kunnen zijn van de 'korporatieve bonden'. Dat zou onze invloed op de massa beperken (...) Zelfs het doel van de korporatieve bonden zou niet worden bereikt als ze niet allen groepeerden die op zijn minst voor dit elementair begripsvermogen vatbaar zijn, en deze korporatieve bonden geen zeer grote organisaties zouden zijn. En hoe groter deze organisaties zullen zijn, des te groter zal onze invloed daarop zijn.' (Lenin: Wat te doen IVc)
10) De sovjet '... staat veel hoger boven de partij en de vakbonden door het aantal mensen, dat zij in staat is te vormen tot de revolutionaire strijd, en deze superioriteit in aantal geeft de sovjet in revolutionaire tijden onweerlegbare voordelen. De sovjet omvat alle arbeiders van alle bedrijven, van alle beroepen, hoe hun intellektuele ontwikke-

ling ook is, hoe politiek onderlegd ze ook zijn, en juist hierdoor wordt zij objektief gedwongen de algemene historische belangen van het proletariaat te formuleren' (Trotzky, 'Terrorisme en kommunisme').
Men moet uiteraard begrijpen dat de sovjets pas belangrijk zijn, wanneer 'de leiding van de zaken is gekoncentreerd in handen van de partij', als 'over alle betwiste kwesties, in alle konflikten van wie dan ook binnen de bestuurslichamen, het laatste woord bij het centrale comité van de partij ligt' en voorzover 'de diktatuur van de sovjets slechts mogelijk is geweest dank zij de diktatuur van de partij', etc.

11) De bolsjewiki hadden niet meteen het belang en het karakter van de sovjets door.
Tijdens de revolutie van 1905 zagen zij er konkurrerende organismen van de partij in, en verwachtten dat de sovjets slechts hun bestaan konden rechtvaardigen als beroepsorganisaties, niet als publieke organisaties. In een circulaire van het Centrale Comité van 9 november 1905: 'De taktiek van de sociaaldemokratie tegenover dergelijke organisaties (de sovjets), die onafhankelijk zijn voorzover ze er naar streven zich met de politieke leiding van de proletarische massaas te belasten, moet de volgende zijn: deze organisaties ervan overtuigen, dat zij het programma van de sociaaldemokratische partij moeten aannemen als het enige, dat met de werkelijke belangen van het proletariaat overeenkomt. Nadat zij dit program hebben geaksepteerd, moeten ze duidelijk hun houding tegenover de sociaaldemokratische partij bepalen, haar leiding erkennen en uiteindelijk in de partij opgaan. In het geval dat deze organisaties niet naar de politieke leiding verlangen, maar zich enkel handhaven als zuivere beroepsorganisaties, zullen zij een vastomschreven technische taak vervullen.'

12) Vgl. Gorter, Open brief aan Lenin. Het standpunt, als zou het bolsjewistische revolutieschema gerechtvaardigd kunnen worden door de achterlijkheid van Rusland, is typerend voor radensocialisten. Anarchisten en radensocialisten hebben er hier in Nederland wel eens diskussie over.

13) Het door Riedel beschreven alternatief is typerend voor de belgische situatie. Daar heeft de O.R.A.-Brussel en de meerderheid van de radensocialisten en libertairen gekonkludeerd tot aktie buiten de vakbonden via kernen, gevormd door uit stakingen gevormde centrales van arbeidersmacht. Doordat de vakbonden vaste kontrakten hebben gesloten met de patroons, zijn de vakbondsleidingen daar meer en meer de werktuigen geworden van de bazen en bestaat er nagenoeg geen band tussen leiding en basis.
In de klassenstrijd is de vakbondsleiding dus duidelijk de tegenstander van de arbeidersklasse, die daar een eigen

organisatie tegenover stelt. Maar ook dit is het werk van jaren, aangezet door de Fordstakingen in Genk in 1968 en uitlopend in tal van stakingen en spontane akties die zich direkt tegen de vakbonden richten.

14) Bedoeld wordt het Gemeenschappelijk Program van socialisten en kommunisten bij de kandidaatstelling van François Mitterand als president in 1974.

15) In tegenstelling tot het N.V.V. is de C.G.T. niet van meet af aan burokratisch geweest. Zij was het voorbeeld van het door het N.V.V. verdreven N.A.S. Zij is in de twintiger jaren burokratisch geworden, toen de kommunistische partij er zich van meester maakte.

16) Het Charter van Amiens werd in 1906 door de C.G.T. aangenomen. Evenals het N.A.S. verklaarde zij zich aan geen enkele politieke groepering gebonden en dus 'onafhankelijk'.

17) In Nederland: 40%.

18) Daar tegenover staat, dat de jongeren, gastarbeiders en vrouwen in Nederland meestal tot de 'ongeorganiseerden' behoren. De werving van gastarbeiders door de vakbonden moet overigens ook door revolutionaire groeperingen worden gesteund, omdat de vakbonden hen nu eenmaal de beste bescherming van hun rechten bieden. Aan de andere kant heeft de regentenmentaliteit aan de top, zowel binnen als buiten de vakbond, oppositie in beweging gebracht van juist deze nieuwe kategorieën. Men denke aan de 'wilde' staking van vrouwen van de Optilonfabriek om gelijk loon voor vrouwen, die door de burokraten lelijk werd verknald.

19) Deze bewering neemt de vertaler niet voor zijn rekening. Hij verwijst naar hetgeen al eerder over onze belgische kameraden is geschreven.

Eveneens over de arbeidersbeweging:	prijs	inkl.porto
Anton Constandse, Arthur Lehning - ANARCHO-SYNDIKALISME Bundeling van een door Lehning in 1926 gehouden inleiding en twee gedeelten uit 'Grondslagen van het anarchisme' van Constandse over syndikalisme en bedrijf. 30 blz.	1,90	2,65
Albert de Jong - DE SPOORWEGSTAKING VAN 1903 De anarchistiese visie op deze belangrijke fase in de geschiedenis van de nederlandse arbeidersbeweging. Overdruk van Anarcho-Syndikalistische Persdienst 1953. 55 blz.	1,50	2,25

Enkele andere uitgaves:

Michael Bakoenin	- GOD EN DE STAAT	5,--	6,10
Michael Bakoenin	- OVER ANARCHISME, STAAT EN DIKTATUUR	2,50	3,60
Peter Kropotkin	- ANARCHIE, FILOSOFIE EN IDEAAL	2,50	3,25
Hans Ramaer	- STAAT EN MONOPOLIE-KAPITALISME	1,90	2,65

Vraagt voor volledige informatie de fondslijst aan

Anarchistiese Uitgaven
Postbus 1329
Amsterdam

postgiro 28 79 208

Levering aan de boekhandel:

Bas Moreel
Nobelweg 108
Wageningen

tel. 08370-13698

Clara Meijer-Wichman beschrijft het ontstaan en de inhoud van de klassieke, syndikalistiese theorieën. De redaktie van het Franse maandblad Solidarité Ouvrière maakt een vergelijking tussen het moderne syndikalisme en andere stromingen binnen het socialisme.

ANARCHISTIESE UITGAVEN